

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Obor: Veřejná správa a regionální rozvoj

ANALÝZA VÝVOJE PŘESHRANIČNÍ
SPOLUPRÁCE ČESKÁ REPUBLIKA -
POLSKÁ REPUBLIKA V EUROREGIONU
SILESIA V OBDOBÍ 1999-2011

bakalářská práce

Autor: Eva Bogumská

Vedoucí práce: Ing. Martin Pělucha, Ph.D.

Rok: 2012

Prohlašuji tímto na svou čest, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza vývoje přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v Euroregionu Silesia v období 1999-2011“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

.....

V Praze, dne 3. 9. 2012

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala panu Ing. Martinu Pěluchovi, Ph.D. za jeho ochotu, cenné rady a čas, který mi věnoval při zpracovávání této bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka **Eva Bogumská**
Studijní program **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Název tématu: **Analýza vývoje přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v Euroregionu Silesia v období 1999-2011**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod;
2. Teoreticko-metodologická část: faktory způsobující regionální problémy, vymezení problémových regionů, teorie regionálního rozvoje, teorie jádro-periferie;
3. Analytická část: analýza vývoje přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v Euroregionu Silesia od roku 1999 po současné programovací období, porovnání Fondů malých projektů v jednotlivých OP z hlediska objemu finančních prostředků, počtu a velikosti projektů a podmínek čerpání dotací;
4. Závěr;
5. Cílem bakalářské práce je porovnání zapojení Euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v jednotlivých programovacích obdobích, resp. předvstupní období, první zkrácené programové období 2004 – 2006, polovina programového období 2007 – 2013. Hlavní část bude zaměřena na využívání prostředků z Fondu malých projektů, respektive Fondu mikroprojektů, v programech Phare CBC, Interreg IIIA a v Cíli 3 – Evropská územní spolupráce.

- BLAŽEK, J. – UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje : nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
2. WOKOUN, R. – MATES, P. – KADEŘÁBKOVÁ, J. – GROSPÍČ, J. – KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. – KOUŘILOVÁ, J. – MACHÁČEK, J. – PEKOVÁ, J. – PĚLUCHA, M. – POSTRÁNECKÝ, J. – TOTH, P. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.
3. WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : (výchozí diskuse regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
4. Association of European Border Regions (2008), GROWING REGIONS, GROWING EUROPE, PUBLIC CONSULTATION ON THE FUTURE OF THE EU COHESION POLICY [online], dostupné na [www: http://www.aebr.eu/files/publications/Association_of_European_Border_RegionsEN.pdf](http://www.aebr.eu/files/publications/Association_of_European_Border_RegionsEN.pdf)
5. Perkman, M., Policy Entrepreneurship and Multi-Level Governance: A Comparative Study of European Cross-Border Regions, Environment and Planning C: Government and Policy [online], Vol. 25, No. 6, pp. 861-879, 2007, dostupné na [www: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1133126](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1133126)
6. POŠTOLKA, V., BRANDA, P. (2009), Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa, Regionální studia [online], 2009, roč. 4, č. 1, s. 2-11, [cit. 2012-02-14], dostupný na [www: http://regionalni-studia.cz/images/2009-1/01_2009_01.pdf](http://regionalni-studia.cz/images/2009-1/01_2009_01.pdf)

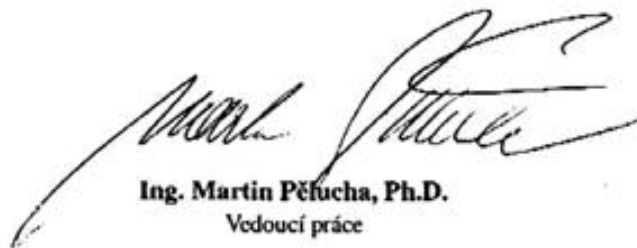
Datum zadání bakalářské práce: únor 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2012

L. S.

Eva Bogumská
Řešitelka

Ing. Martin Pěluča, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Macháček, CSc.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Děkan NF VŠE

ANOTACE

Bakalářská práce „Analýza vývoje přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v Euroregionu Silesia v období 1999-2011“ se zabývá problematikou přeshraniční spolupráce a jejího vývoje ve vybraném euroregionu. V analytické části je obsažena komparace zapojení Euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce v jednotlivých programovacích obdobích, resp. v předvstupním období 1999-2003, prvním zkráceném období 2004-2006 a polovině programovacího období 2007-2013, a to podle počtu realizovaných projektů, jejich velikosti a subjektů, které dané projekty realizovaly.

Klíčová slova:

Přeshraniční spolupráce, přeshraniční region, euroregion, Phare CBC, Interreg IIIA

JEL Klasifikace:

R000, R580, R590

ANNOTATION

The bachelor thesis „Analysis of Cross-border Cooperation Development between the Czech Republic and Poland in the Euroregion Silesia in the period 1999-2011“ deals with the issue of cross-border cooperation and its development in the chosen region. The analytical part contains the comparison of involvement of the Euroregion Silesia in the cross-border cooperation in every single programming period or more precisely, pre-accession period 1999-2003, the first shortened period 2004-2006 and a half of this period 2007-2013. The indicators are the number of realised projects, its size and entities which organised the projects.

Keywords:

Cross-border cooperation, cross-border region, euroregion, Phare CBC, Interreg IIIA

JEL Classification:

R000, R580, R590

Obsah

Úvod.....	1
1 Teoretická analýza	3
1.1 Vymezení hranic a hraničních efektů.....	4
1.1.1 Charakter a význam hraničních efektů	5
1.2 Teoretická východiska pro vymezení příhraničního prostoru.....	5
1.3 Hraniční regiony a teorie jádro-periferie.....	6
1.4 Přístupy k přeshraničním regionům.....	8
1.4.1 Typy přeshraničních regionů	9
1.5 Přeshraniční spolupráce a pohledy na její vymezení	11
2 Vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě.....	13
2.1 Nástroje přeshraniční spolupráce v Evropské unii	14
2.1.1 Předvstupní program Phare	14
2.1.2 Iniciativa Společenství Interreg	15
2.1.3 Cíl 3: Evropská územní spolupráce	17
3 Vymezení typů českého pohraničního prostoru.....	20
3.1 Typy českého pohraničí ve spojení s vlivem příhraniční polohy	20
3.2 Typy českého pohraničí na bázi správních struktur.....	21
4 Přeshraniční spolupráce v České republice	24
4.1 Vývoj přeshraniční spolupráce v České republice.....	24
4.2 Euroregion Silesia v kontextu přeshraniční spolupráce v ČR	25
Euroregion Silesia.....	26
5 Porovnání přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia v letech 1999-2011	29
5.1 Porovnání podmínek pro Fond mikroprojektů.....	29
5.2 Vývoj přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia v letech 1999 až 2011.....	31
Závěr	39
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41

Použitá literatura:	41
Použité dokumenty:	44
Použité internetové zdroje:	46
SEZNAM TABULEK	47
SEZNAM GRAFŮ	48
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	48

Úvod

Přeshraniční spolupráce je nedílnou součástí politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Její význam neustále roste, což dokazuje i fakt, že pro současné programovací období 2007-2013 se stala jedním ze tří cílů. Přeshraniční spolupráce je konkrétně zahrnuta do Cíle 3 - Evropská územní spolupráce. Pro tento cíl je v České republice vymezeno pět operačních programů, a to OP Česko - Sasko, Česko - Bavorsko, Česko - Rakousko, Česko - Slovensko a Česko - Polsko.

Tato bakalářská práce je konkrétně zaměřena na spolupráci České republiky s Polskem ve vybraném euroregionu. Cílem práce je porovnání zapojení euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika v jednotlivých programovacích obdobích, respektive předvstupní období 2000-2004, první zkrácené programové období 2004-2006 a polovina programového období 2007-2013, a to z hlediska objemu finančních prostředků, počtu a velikosti projektů, a určení rozdílů v rámci jmenovaných období. Hlavní část je zaměřena na porovnání využívání prostředků z Fondu malých projektů, respektive Fondu mikroprojektů, v programech Phare CBC, Interreg IIIA a v Cíli 3 - Evropská územní spolupráce.

První kapitola je zaměřena na teoretickou analýzu problematiky příhraničních regionů a hraničních efektů, které ovlivňují tato území. Jsou zde nastíněny přístupy k vymezení pohraničního prostoru a přeshraničních regionů. Jedna z podkapitol se také snaží o nalezení spojitostí mezi rozvojem příhraničních území a jedné ze skupin teorií regionálního rozvoje - teorie jádro - periferie. Hlavním účelem této části je poukázat na fundamentální teoretické souvislosti potřeby řešení problematiky přeshraniční spolupráce z pohledu různých přístupů.

Druhá kapitola se věnuje vývoji přeshraniční spolupráce v Evropě, vzniku prvních struktur, které začaly rozvíjet tuto spolupráci, a také popisuje možnosti, jak může tato spolupráce fungovat, jaké jsou její formy apod. V neposlední řadě jsou v této kapitole popsány nástroje využívané Evropskou unií pro rozvoj kooperace regionů sousedících přes státní hranici.

Třetí a čtvrtá kapitola se už týkají výhradně České republiky, jejích hraničních regionů, typologie těchto regionů a vývoji přeshraniční spolupráce v ČR. Poslední podkapitola je

zaměřena na Euroregion Silesia, jehož zapojení do přeshraniční spolupráce je analyzováno v poslední kapitole této práce. V těchto kapitolách je také použita popisná metoda.

V poslední kapitole je pomocí metody komparace porovnáváno zapojení euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce s Polskem v jednotlivých programovacích obdobích od roku 1999 až do poloviny roku 2011, a to na základě ukazatelů počtu realizovaných projektů a jejich velikosti. U těchto ukazatelů je také provedena regresní analýza jejich závislosti na objemu alokovaných prostředků z fondu Evropské unie a na maximální možné procentuální výši dotace. Zároveň jsou srovnávány subjekty, které v daných obdobích tyto projekty realizovaly.

1 Teoretická analýza

Přeshraniční spolupráce je poměrně specifickou oblastí regionální politiky, pro kterou neexistuje žádná konkrétní teorie zabývající se regionálním rozvojem. Pravděpodobně nejvíce se problematice příhraničních regionů blíží některé z teorií regionálního rozvoje, které jsou řazeny do skupiny teorií jádro-periferie. Této problematice se věnuje kapitola 1.3. Již teď je ale možné říci, že jedním ze základních předpokladů pro teorie skupiny jádro-periferie je nerovnoměrný ekonomický vývoj jednotlivých území (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 120).

S nerovnoměrným vývojem jednotlivých regionů souvisí jejich dělení. Existuje několik způsobů rozlišování regionů. Vymezení státem podporovaných regionů dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje definuje regiony se soustředěnou podporou státu, které jsou dále členěny na regiony strukturálně postižené, hospodářsky slabé a venkovské. Druhý typ regionů podporovaných státem dle zákona č. 248/2000 Sb. je označován jako ostatní regiony, jejichž podporování je žádoucí z jiných důvodů. Mezi tyto regiony patří mimo jiné regiony pohraniční.

Strategie regionálního rozvoje (MMR, 2006a) jako základní strategický dokument regionální politiky České republiky dělí regiony na rostoucí, stagnující a zaostávající. Příhraniční oblasti jsou zde vnímány jako periferní regiony, ve kterých působí mnohé bariéry rozvoje, jako je například vzdálenost od center rozvoje, zejména od Prahy. Zde je ovšem potřeba zdůraznit, že Praha je svým postavením v České republice specifická, a proto lze za centra rozvoje, která jsou zmiňována ve Strategii regionálního rozvoje ČR, považovat také jednotlivé krajské metropole.

Faktorů, které způsobují regionální rozdíly a problémy, uvádí literatura několik. Mohou jimi být faktory vztahující se k ekonomickým teoriím, např. nízká mobilita práce a kapitálu, geografické faktory jako jsou odlehlost, nedostatek přírodních zdrojů a mnohé další (Wokoun, 2008, s. 21). Právě geografická odlehlost příhraničních regionů, jejich vzdálenost od prosperujících regionů, jako jsou v případě České republiky například Praha nebo Středočeský kraj, a nedostatečná infrastruktura, která by sloužila k propojení periferních oblastí s centry, se jeví jako možné důvody regionálních problémů v hraničních oblastech. Dalšími faktory mohou být například jazykové či institucionální bariéry. Proto je potřeba podporovat přeshraniční spolupráci a pomáhat regionům zlepšovat podmínky pro možnost kooperace a jejího prohlubování s partnery na druhé straně hranice.

1.1 Vymezení hranic a hraničních efektů

Při definování slova hranice jsou znatelné různé aspekty - geografický, hospodářský, sociální, právní, politický, kulturní, vojenský, ekonomický apod. Například u Hagetta (1975 dle Dokoupila, 2004, s. 47) najdeme použití slova hranice k popisu obvodu teritorií, kdy za teritorium je považována oblast, nad kterou jsou určitým způsobem vykonávána vlastnická práva. Dále Hagget tvrdí, že „*každá hranice vytváří kolem sebe zónu tlaku.*“ Tato zóna se pak zeslabuje vzdáleností od hranice. Hranice mohou být chápány jako něco, co rozděluje odlišné sociální a politické systémy, ale mohou být brány také jako bariéry pro rozvoj obchodu (Gualini, 2003). Vliv hranic na okolní území je závislý na typu hranic. Maier (1990, dle Jeřábka, 2005, s. 9) říká, že hranice mohou být uzavřené, částečně otevřené a otevřené, což je ovlivňováno jejich propustností. Z právního pohledu můžeme také hranice chápat jako místo, kde končí suverenity států (Rada Evropy, 1995).

Míra a především polarita přeshraničních vztahů jsou závislé na ekonomické vyspělosti sousedících regionů. Pokud je daná vyspělost srovnatelná, pak hovoříme o tzv. symetrické hranici. V tomto případě je základem oboustranně orientovaných přeshraničních vztahů poznání přírodního či kulturního potenciálu sousedního regionu se zaměřením na udržování dobrých sousedských vztahů na bázi zdravé konkurence (Jeřábek, 2005, s. 10).

Naopak pokud je vyspělost daných regionů rozdílná, jedná se o hranici asymetrickou. Míra i směr takovýchto vztahů mohou být stejné jako v případě symetrických hranic, lze ale očekávat vyšší intenzitu. Největším rozdílem oproti symetrickým hranicím je ale cíl přeshraničních vztahů. Ten je totiž založený na využití zisku z ekonomické nerovnováhy. Ekonomická nerovnováha v tomto případě značně ztěžuje naplňování těchto cílů (Jeřábek, 2005, s. 10).

Při odlišných přístupech k rozlišování hranic dochází k jejich rozdílnému dělení. Z politicko-geografického hlediska lze rozdělit hranice na přírodní a umělé. Přírodní (fyzicko-geografické) hranice jsou tvořeny přírodními prvky v krajině (např. vodními toky, hřebeny hor apod.). Pro vymezení umělých hranic (antropogenních) jsou používány prvky kulturní - národnostní (etnické) hranice, historické aspekty - historické hranice nebo geometrický přístup - geometrické hranice se spojením smluvně stanovených bodů a astronomické aspekty s využitím zeměpisné sítě (Dokoupil, 2004, s. 48).

1.1.1 Charakter a význam hraničních efektů

Dle Dokoupila (2004) je charakter hraničního efektu závislý především na typu hranice, resp. její otevřenosti a propustnosti, ale také na charakteru regionů rozdělených hranicí. Typy hraničního efektu dělí takto:

- 1) bariérový hraniční efekt - vede k jednostranné orientaci příhraničního regionu do vnitrozemí, což vede k posílení periferního efektu v pohraničí v rovině jádro-periferie;
- 2) kontaktní hraniční efekt - dochází k rozvoji vztahů přes hranice;
- 3) difúzní hraniční efekt;
- 4) potenciálně diferenční hraniční efekt;
- 5) filtrační hraniční efekt - usměrňuje procesy, které procházejí přes hraniční přechody;
- 6) koncentrační hraniční efekt (Dokoupil, 2001, dle Dokoupila 2004) - soustředí procesy do vybraných směrů.

Míra vlivu těchto efektů pak podle Jeřábka (2005) závisí na symetričnosti, resp. asymetričnosti hranice.

1.2 Teoretická východiska pro vymezení příhraničního prostoru

Pro vymezení pohraničí neexistují žádná jednotící kritéria. Pokud se pohraničím zabývají historické vědy, mají na mysli jiné pohraničí než etnologové, geografové, politici nebo ekonomové. Je to způsobeno tím, že každá vědní disciplína používá odlišná kritéria pro definování tohoto pojmu. Havlíček (2004, s. 59) uvádí, že pro vymezení pohraničí je nejvýznamnější charakter hranice. Čím je hranice propustnější, tím větší území je ovlivňováno hraničními efekty. Jeřábek (2005) definuje pohraničí jako: „*prostor při státní hranici, kde se vyskytují časté hraniční efekty.*“

Dle Havlíčka (2004, s. 61) prochází polarizace území na vnitrozemí a pohraničí určitým vývojem. V období, kdy určitý stát vzniká, tedy na počátku jeho státnosti, je hranice spíše uzavřená, protože se politická moc snaží stabilizovat nově vzniklý stát, slabý difúzní efekt tedy způsobí, že pohraničím je pouze úzký pás území podél hranice. V případě otevřené ekonomiky pak dochází k postupnému otevírání hranic, zvyšování počtu hraničních efektů a tedy i rozšiřování pohraničí na úkor vnitrozemí.

Za velmi důležité považuje Havlíček (2004, s. 63-64) vymezení pohraničního prostoru na základě tzv. subjektivní identifikace s příhraničním prostorem z pohledu zainteresovaných aktérů, tedy na základě vlastní identity. Pod pojmem identita uvádí především znaky a jevy typické pro pohraničí. Těmi jsou přímá závislost na hranicích a hraničních efektech, dále také to, že pohraničí ve vztahu ke státnímu útvaru tvoří tzv. geometrickou periferii. V tomto území často dochází k prolínání rozdílných etnik nebo ekonomických systémů. Pojem periferie ve spojení s pohraničním prostorem nalezneme také u Gulianiho (2003), který tvrdí, že právě rozdílné podmínky pro konkurenceschopnost a konkurenci v pohraničních regionech ilustrují speciální případ vnitřní periferie v rámci rozvinuté ekonomiky.

Z pohledu politického a ekonomického je v současné době vymezení pohraničí velmi úzce spojeno s rozhodnutími Evropské unie, která stanovuje podmínky, za kterých mohou regiony čerpat dotace určené k přeshraniční spolupráci (Havlíček, 2004, s. 63).

1.3 Hraniční regiony a teorie jádro-periferie

Teorie skupiny jádro-periferie jsou jednou z částí teorií regionálního rozvoje a jsou řazeny do keynesiánského období (Blažek, Uhlíř, 2011). Žádná z uvedených teorií není konkrétně zaměřena na problematiku přeshraniční spolupráce či příhraničních regionů. V několika z nich lze však nalézt částečné propojení s rozvojem hraničních regionů, které jsou často kvůli své periferní poloze a absenci center na svém území méně hospodářsky výkonné.

Vymezení pojmů jádro a periferie by mohlo být dle různých kritérií odlišné. Krajní typy regionu, tedy periferie, jsou spíše ideálním modelem. Pod pojmem jádro můžeme ve většině států nalézt hlavní město (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 121). Tato skutečnost je dána mimo jiné tím, že hlavní města disponují výrazně vyšší propojeností s ostatními hlavními městy než města regionální nebo periferní oblasti (Smetkowski, Gorzelak a kol., 2011). To platí i v případě České republiky, kdy za hlavní centrum rozvoje je považována Praha. Právě vzdálenost příhraničních regionů na severovýchodě republiky od hlavního města, ale také od nejvýznamnějších exportních zemí (SRN) je jednou z bariér rozvoje těchto regionů (Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013).

Společným znakem pro teorie skupiny jádro-periferie a zároveň nejvýraznějším rozdílem mezi těmito teoriemi a neoklasickými modely je předpoklad dlouhodobé nerovnoměrnosti rozvoje regionů. Přístupy k vyrovnávání těchto rozdílů jsou u jednotlivých autorů rozdílné. Všichni se ale shodují na tom, že úplné odstranění nerovnoměrností není možné, ani

žádoucí. Například A. Hirschman uvádí, že nerovnovážný stav je v ekonomice vždy a všude a právě meziregionální rozdíly v růstu jsou nezbytnou podmínkou pro samotný růst (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 109). Nerovnováha a územní diferenciacie bude existovat vždy a může fungovat např. jako motivační faktor pro obyvatele méně výkonných regionů. Na druhé straně ale při přílišné rozdílnosti mezi jednotlivými regiony, resp. nerovnoměrnosti v rozdělení moci a bohatství, může docházet k destabilizaci celého systému (Hampl, 2001, s. 277).

Podle jedné z ESPON studií, (Fridrich, Markvart, 2005) je nerovnoměrný rozvoj významným problémem, se kterým se potýká Česká republika. Nejvýraznější růst tohoto problému je spojen s přechodem k tržnímu hospodářství. Největší disbalanci územního rozvoje představuje růst Prahy a ostatního území státu. Je to způsobeno především tím, že většina nejen finančních služeb, ale také center pro rozvoj technologií apod. je koncentrována právě do hlavního města. Nemalý podíl na dominanci Prahy má samozřejmě také její význam pro český turismus, kulturu, vzdělání atd.

Pojmy jádro - periferie zavedl do terminologie J. Friedmann, který je zároveň autorem „obecné teorie polarizovaného rozvoje“. Míra autonomie, resp. závislosti regionu na ostatních a schopnost tvorby inovací, je základním znakem, podle kterého se dělí regiony na jádra a periferie. Podle Friedmanna dochází k několika mechanismům, které jsou důvodem posilování dominance jádra nad periferií. Upozorňuje například na odliv přírodních či lidských zdrojů z periferního regionu do jádra (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 118). Jádro či centrum můžeme chápat jako privilegované místo v prostoru, kde jsou soustředěny nástroje a zdroje moci, kontroly, politických, hospodářských, kulturních a dalších institucí. Naproti tomu periferie je tedy území závislé na dění v centru (Chromý, Janů 2003).

Další teorií, která vychází z nerovnoměrnosti vývoje území a považuje ji za samozřejmou, je teorie růstových pólů (F. Perroux, J. Boudeville). Perroux používá pojem polarizace jako situaci, kdy dochází k prohlubování rozdílů. Dalšími důležitými pojmy jsou hnací a hnaná odvětví. „*Hnací odvětví definoval jako rychle se rozvíjející odvětví, kterému dominují velké, neustále inovující firmy vysílající silné rozvojové impulzy do svého okolí, tedy firmám hnaných odvětví, takže i ty rostou rychleji než jiné srovnatelné firmy*“ (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 99). Za hnací odvětví byl považován automobilový průmysl, ocelářství i chemický průmysl. Tato teorie byla částečně modifikována Boudevillem, který ale stejně jako Perroux předpokládal, že v regionech, kde jsou lokalizována hnací odvětví, bude

docházet k růstu hospodářské výkonnosti (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 101). Podle této teorie by se dala právě absence hnacího odvětví v Moravskoslezském kraji a tím zároveň v příhraničních oblastech tohoto kraje považovat za důvod problémů rozvoje. Toto území se v současné době potýká se strukturálními problémy a potřebou přeměny ekonomických aktivit. Centrum ekonomického růstu, kterým může být např. Praha, je od severovýchodních hraničních regionů příliš vzdálená, a proto nedochází k tak silnému přenosu impulzu k růstu těchto oblastí. Naproti tomu z výzkumů polarizace provedených v České republice vyplývá, že pro vývoj periferií je určující pozice v sídelní hierarchii. Dále je patrný slábnoucí význam ekonomických aspektů. Klíčovou roli v rozvoji periferií sehrává především lidský kapitál a s ním spojená sounáležitost obyvatel s daným územím a jejich motivace oslabit důsledky hierarchického uspořádání (Jančák, Chromý a kol., 2010).

Teorie kumulovaných příčin (G. Myrdal) uvádí, že nemá smysl zkoumat nějaký „základní“ faktor, který by byl zdrojem růstu území, ale že faktory jsou vzájemně provázány a existuje tzv. růstová spirála, kdy dochází k odčerpávání zdrojů růstu z méně vyspělých do vyspělejších regionů. Tyto negativní dopady, kterými jsou například odliv kapitálu nebo pracovních sil z periferních oblastí do center, jsou označovány jako „backwash effects“ (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 104-105). Právě migrace, která se vyznačuje svým výběrovým charakterem (více se stěhují mladší lidé s vyšším vzděláním), je velmi nevýhodná z hlediska možnosti rozvoje periferních regionů. (Kolektiv autorů, 2008, s. 92). Příkladem toho může být i Moravskoslezský kraj, který se dlouhodobě vyznačuje záporným migračním saldem (ČSÚ, 2012).

1.4 Přístupy k přeshraničním regionům

Na vymezení přeshraničních regionů existuje mnoho pohledů. Definice, která byla přijata Radou Evropy, uvádí, že: „*přeshraniční regiony jsou charakteristické homogenními znaky a vzájemnou funkční závislostí.*“ (Rada Evropy, 1972, s. 29 dle Perkmann, 2003). Jinými slovy lze říci, že přeshraniční region je potenciální region vymezený geograficky, historicky, ekologicky, etnicky, či pomoci ekonomických možností, který byl přerušen suverenitou vládní moci na každé ze stran hranice (Rada Evropy, 2000, s. 9).

Poštolka a Branda (2009) ve svém článku uvádějí, že charakteristikou euroregionů (tedy jedné z podob přeshraničních regionů) je jejich stálost, vlastní administrativa, technické a finanční zdroje a vlastní vnitřní systém rozhodování. Dále uvádějí, že euroregiony

nezakládají nový stupeň samosprávy, ale slouží spíše jako koordinační orgány zprostředkovávající kontakty.

Další vymezení můžeme nalézt také u Schampa (1995, dle Mirwaldt a kol., 2010, s. 3), který pracuje s konceptem „funkčních regionů“, například územní jednotky charakteristické vysokou hustotou vnitřních interakcí v porovnání se stupněm interakcí zvenčí. Dle Berryho (1969, in Perkmann, 2003) je funkční region důležitým koncepčním nástrojem v územním plánování, který stanovuje kritéria pro politické intervence. Funkční regiony jsou pak podle něj oblasti seskupené dohromady na bázi jejich vzájemné interakce.

Charakteristikou přeshraničních regionů je jejich blízkost ke státním hranicím a zároveň jejich značná vzdálenost od centra státu, na kterém jsou ve většině případů značně závislé. Toto specifické postavení je spojeno se specifickými problémy hraničních území, které je podle Tagila (2000, s. 4) nejlepší řešit na regionální úrovni.

Perkmann (2003) uvádí, že: *„přeshraniční region může být definován jako ohraničený územní komplex tvořený územními orgány participujícími v iniciativě přeshraniční spolupráce.“* Z této definice vyplývá, že přeshraniční region není chápán pouze jako funkční prostor, ale jako socio-teritoriální komplex s určitým stupněm strategického postavení založeného na bázi určitého organizačního uspořádání.

Evropské přeshraniční regiony lze také charakterizovat jako součást politicky zaměřené integrace, tedy integrace založené na budování kooperace mezi veřejností a dalšími stranami, které sdílejí určitý zájem, kterým může být například vytváření přeshraničního ekonomického prostoru. Tato integrace je zaměřena na budování přeshraničních politických institucí regionálního stupně (Perkmann, 2007). Tyto orgány jsou podle Gualiniho (2003) *„institucionálním konstruktem, který je výsledkem komplexního procesu co-evoluce.“* V určitém časovém horizontu čelí úkolu přeměny z volně spojených institucí na instituce stabilnější. Zároveň Guliani (2003) uvádí, že přeshraniční orgány vznikají jako politické alternativy s cílem snižování rozdílů ve vztahu jádro-periferie a rozvoje endogenního potenciálu periferních oblastí.

1.4.1 Typy přeshraničních regionů

K vymezení přeshraničních regionů můžeme použít několik hledisek. Perkmann (2003) uvádí jejich rozdělení na základě těchto pohledů:

- 1) Geografické vymezení - malé iniciativy zapojené do přeshraniční spolupráce mohou být vymezeny z tzv. pracovních skupin (working communities), které obvykle zahrnují pět a více regionů.
- 2) Vymezení dle intenzity kooperace - odkazování na strategickou kapacitu získanou přeshraniční polohou a na stupeň autonomie na centrální vládě a dalších orgánech. Intenzita kooperace je chápána jako stupeň, na kterém mohou přeshraniční struktury uplatňovat svou autonomii jako samostatně jednající orgány. Pro její určení bylo navrženo několik kritérií (AEBR a Rada Evropy, 1997, B2 10):
 - a. kooperace založená na některém z typů právní struktury, permanentní vnitřní kontrola vlastních zdrojů,
 - b. existence explicitně dokumentované strategie rozvoje,
 - c. jasně vymezený prostor pro kooperaci v několika oblastech politiky.
- 3) Vymezení dle typu orgánů - místní orgány mohou být vymezeny z regionálních.

V současné Evropě „bez hranic“ se otázka spojování hraničních území a vznik přeshraničních regionů dostává do popředí politicko-ekonomického zájmu. V procesu evropské integrace se přeshraniční regiony dostávají do pozice přechodného stádia, neboť se mění význam hranic států uvnitř Evropy a s tím je také spojena změna role hraničních regionů a jejich ekonomik. Dá se říci, že území těchto regionů zahrnuje hranici mezi dimenzí mezinárodních vztahů a místní politiky, čímž dochází ke vzniku nových politických problémů, kterým musí regiony čelit (Gualini, 2003).

Počátky vzniku přeshraničních regionů sahají do padesátých let dvacátého století, kdy byl v roce 1958 založen první oficiální přeshraniční region EUROREGIO na holandsko-německé hranici. Postupem času počet regionů tohoto typu rostl, především díky snaze Rady Evropy a Evropské unie o vytváření lepších podmínek pro rozvoj spolupráce regionů na hranicích sousedících států. Prudký nárůst nových přeshraničních regionů byl zaznamenán v devadesátých letech (Branda, 2009, s. 71). Jejich počet však stále roste, Asociace evropských hraničních regionů uvádí, že z více než třiceti procent je území Evropské unie pokryto hraničními oblastmi (AEBR, 2008a) a v současné době existuje více než sto třicet euroregionů (AEBR, 2008b, dle Poštolka, Branda, 2009).

Formy přeshraničních regionů prošly určitým vývojem. První přeshraniční regiony byly založeny na dohodách s různými stupni formálnosti, kdy se většinou spoléhalo na dobrou

vůli obou stran. I dnes platí, že právní forma těchto regionů může být rozdílná, a to od formy právně nezávazného uspořádání až po právní strukturu (Perkmann, 2003).

Nejstarším modelem euroregionu je systém tzv. „dvojčat“, kde na každé straně hranice existují samostatná sdružení obcí či vyšších správních celků. Tato sdružení tvořící jednotlivé národní části euroregionu spolu uzavřou dohodu o spolupráci, čímž založí euroregion, který v tomto případě nemá vlastní právní subjektivitu. Pro získání právní subjektivity by bylo zapotřebí mezivládní dohody dotčených států (Poštolka, Branda, 2009).

1.5 Přeshraniční spolupráce a pohledy na její vymezení

Definice přeshraniční spolupráce existuje několik. Jednou z nich je definice obsažená v tzv. Madridské úmluvě (1995) vydané Radou Evropy, která říká, že: *„pod termínem přeshraniční spolupráce se rozumí jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů.“* Poměrně jednodušší, ale zároveň specifitější definici užívá ve svém článku Markus Perkmann (2003, s. 156), který uvádí, že: *„přeshraniční spolupráce je více či méně institualizovaná spolupráce mezi sousedícími subnárodními orgány přes státní hranici“*. Dále říká, že přeshraniční spolupráci můžeme vymezit na základně několika kritérií:

- 1) její hlavní představitelé jsou vždy veřejnými autoritami, přeshraniční spolupráce tedy musí být lokalizována ve sféře veřejné správy;
- 2) přeshraniční spolupráce je často založena na neformální nebo quasi právní podstatě mezi participujícími autoritami a je zahrnuta do tzv. low politics;
- 3) přeshraniční spolupráce se v první řadě zabývá praktickým řešením problémů spojených s každodenní administrativou;
- 4) přeshraniční spolupráce zahrnuje určitou stabilizaci přeshraničních kontaktů.

Cílem přeshraniční spolupráce by mělo být zmírnění nevýhod hranic, překonání okrajové polohy hraničních oblastí a zlepšování životních podmínek obyvatel. Měla by zahrnovat všechny oblasti života - kulturní, sociální, hospodářské i infrastrukturální (Rada Evropy, 1995). Jeden z pohledů na přeshraniční spolupráci také říká, že může být považována za jakousi „mikro-diplomacii“ nebo může být alespoň brána jako možnost různých místních

trans-národních projektů při minimálním zapojení centrálního politického a administrativního vlivu (C. Dogot, 2011).

2 Vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě

V historii vznikaly podél hranic určité hraniční pruhy, které byly charakterizovány okrajovou polohou ve většině nejen ekonomických oblastí. Do těchto území se ze strachu před vojenskými vpády sousedních zemí nekoncentrovalo velké množství hospodářství, dopravy ani kultury. Většinou se tyto oblasti staly strukturálně slabými a velmi špatně dostupnými. S rostoucím pokrokem, který se soustřeďoval především do center států, rostla závislost příhraničních území na centru (Rada Evropy, 1995).

Po druhé světové válce přišly snahy o řešení problémů v okrajových příhraničních regionech. Ve spojení s problematikou územního plánování v místních přeshraničních územích a dopravní politikou byla v šedesátých a sedmdesátých letech založena různá bilaterální a multilaterální sdružení (Aykaç, 1994, in Perkmann, 2003).

Během následujících třiceti let se prostor pro tato sdružení a jejich spolupráci značně rozšířil, k čemuž významně přispěla především makroekonomická integrace v Evropě, kdy začalo docházet k odstraňování hranic uvnitř Evropské unie. Rada Evropy a Evropská unie se snažily zlepšit podmínky pro sdružení a jejich vzájemnou spolupráci. Rada Evropy se zaměřovala na právní rámec této problematiky a Evropská komise poskytovala prostředky pro iniciativy přeshraniční spolupráce (Perkmann, 2003). Důležitým byl pro rozvoj přeshraniční spolupráce také proces demokratizace v zemích střední a východní Evropy a jejich přijetí do Rady Evropy, po kterém se kooperace přeshraničních regionů rozšířila i do států bývalého Východního bloku (Rada Evropy, 1995).

V roce 1980 uzavřelo několik evropských zemí na základě iniciativy Rady Evropy mezinárodní dohodu zvanou Madridská úmluva. Tento dokument byl prvním krokem ke vzniku struktur přeshraniční spolupráce, které byly založeny na veřejném právu. Úmluva byla signifikována dvaceti zeměmi a byla dvakrát aktualizována (Dolež, 1996, dle Perkmann, 2003). Madridská úmluva stanovuje právní strukturu pro komplementaci bilaterálních a multilaterálních dohod v přeshraniční spolupráci mezi výše zmiňovanými sdruženími. Příkladem dohody je BENELUX Cross-border Convention z roku 1989 nebo dohoda Německa a Holandska, která vznikla v roce 1991 (Perkmann, 2003).

Rozvoj přeshraničního regionalismu v devadesátých letech znamenal více než jen snahu řešení vztahů centra a periferie a nerovnoměrného rozvoje. Ve své každodenní praxi se setkává s růstem příležitostí pro další rozvoj, ale zároveň také s nárůstem problémů

spojených se zapojováním se do přeshraniční spolupráce (Gualini, 2003). Intenzita přeshraniční spolupráce může mít mnoho podob, a to od nulových vztahů přes výměnu informací, konzultace, koordinace, až po spolupráci, která povede k postupné integraci (Lezzi, 1994, dle Poštolka, Branda, 2009).

Podobně jako existuje široká škála intenzity spolupráce, lze také rozlišit druhy přeshraniční spolupráce z pohledu stupně formálnosti spolupráce. Poštolka a Branda (2009) uvádějí následující dělení:

- 1) neformální spolupráce - na základě nepsané dohody;
- 2) podepsané dohody o spolupráci - počátky formalizace spolupráce
 - a. krátkodobé ad hoc smlouvy především pro účely projektu;
 - b. dlouhodobé smlouvy zakládající například konzultační nebo koordinační mechanismy mezi různými subjekty;
- 3) společné subjekty bez právní subjektivity;
- 4) společné subjekty s právní subjektivitou.

2.1 Nástroje přeshraniční spolupráce v Evropské unii

Přeshraniční spolupráce spadá do oblasti regionální politiky Evropské unie. Ta zaujímá velmi významné postavení v rámci všech politik EU, což je dáno především objemem finančních prostředků vynakládaných na zabezpečování jejích cílů (Kolektiv autorů, 2008, s. 115). Přeshraniční spolupráce je financována ze strukturálních fondů Evropské unie, a to konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF)¹ (Wokoun a kol. 2011, s. 134).

2.1.1 Předvstupní program Phare

Phare byl jedním z nástrojů Evropského společenství zaměřených na podporu reforem v zemích střední a východní Evropy. Z hlediska objemu finančních prostředků se stal nejvýznamnějším předvstupním programem. Původně byl určen pouze pro Maďarsko a Polsko. V červenci 1989 na základě převratných politických změn ve střední a východní Evropě byla těmto zemím poskytnuta nenávratná hospodářská pomoc určená k tomu, aby pomohla reformám politických systémů. Postupně se tento program rozšířil i do dalších středoevropských a východoevropských zemí (Ministerstvo financí ČR, 2012a).

¹ European Regional Development Fund

V roce 1994 byl vytvořen program Phare CBC (Cross Border Cooperation) k tomu, aby napomáhal hraničním regionům zemí, které žádaly o vstup do Evropské unie, s řešením specifických problémů, které vyplývaly právě z příhraniční polohy těchto území. Dlouhodobým cílem tohoto programu bylo tedy urychlit ekonomickou konvergenci daných států k Evropské unii takovým způsobem, který zabraňuje vzniku periferních ekonomických zón, a připravit kandidátské země na budoucí participaci v programu Interreg (Evropská komise, 2012).

Do roku 2003 se Phare CBC zaměřoval na podporu kooperace mezi regiony východní a střední Evropy a sousedících regionů Evropského Společenství. Mezi léty 2000-2003 bylo na program Phare CBC každoročně poskytováno 163 mil. eur, což bylo 10 % celkového každoročního rozpočtu Phare (Evropská komise, 2012).

2.1.2 Iniciativa Společenství Interreg

V rámci regionální politiky, resp. politiky hospodářské a sociální soudržnosti, je přeshraniční spolupráce spojena se vznikem tzv. Iniciativ Společenství. Poprvé se objevily v roce 1989 a byly zdrojem finančních prostředků, kterými přímo disponovala Evropská komise. Iniciativy společenství představují „*specifické programy zřízené Evropskou komisí k řešení problémů vyskytujících se napříč všemi členskými zeměmi*“ (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 145). Během vývoje regionální politiky Evropské unie docházelo k postupnému snižování počtu těchto iniciativ. V současném programovacím období 2007-2013 už Iniciativy Společenství jako takové neexistují, protože byly včleněny do jednotlivých operačních programů, a z Iniciativy Interreg, která je zaměřená právě na rozvoj přeshraniční spolupráce, se stal samostatný cíl: Evropská územní spolupráce (Wokoun a kol., 2011, s. 137).

Do programu Interreg byla zapojena většina přeshraničních regionů Evropské unie. Byl financován z Evropského fondu regionálního rozvoje a pokrýval mnoho oblastí působnosti projektů, jako je například vzdělání a kultura, volný obchod, či životní prostředí (Perkmann, 2007). S implementací strukturálních fondů - hlavních nástrojů regionální politiky EU - a s uplatňováním principu subsidiarity je spojen záměr zvýšení integrace periferních regionů (Gualini, 2003).

Iniciativa Společenství Interreg vznikla v roce 1990 a v následujících programovacích obdobích byla postupně znova schvalována jako Interreg II a Interreg III. Původní dvě podoby Interregu, tedy Interreg a Interreg II, byly zaměřeny na překonávání nevýhod

vyplývající z polohy příhraničních regionů a na rozvoj přeshraniční spolupráce. V Interregu III byla pozornost rozšířena i na další území, která nespádala pod příhraniční regiony. Z pohledu objemu finančních prostředků patřila tato Iniciativa k největším. V období 1989-1993 tvořily prostředky alokované na Interreg 20 % všech prostředků vymezených Iniciativám Společenství, v období 1994-1999 to potom bylo více než 24 % (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 145-148). V tomto programovacím období byl, na rozdíl od období předcházejícího, Interreg II rozdělen na tři části, kterými byly přeshraniční spolupráce, energetické sítě a územní rozvoj (CRR ČR, 2012a). Pro programovací období 2000 - 2006 byla Iniciativa Interreg opět schválena, tentokrát jako Interreg III. Tato podoba Interregu se částečně lišila od podoby předcházející. Iniciativa Společenství Interreg III byla rozdělena na tři části. Část A byla zaměřena na přeshraniční spolupráci, část B na spolupráci nadnárodní a poslední část C se věnovala rozvoji meziregionální spolupráce (Pileček, 2008, s. 38). Interreg IIIA je nástrojem pro dodržování jedné ze zásad Evropské unie, kterou je fakt, že by hranice neměly být překážkou rovnoměrného rozvoje a integrace evropského území. Proto je kladen důraz na podporu přeshraniční spolupráce mezi příhraničními regiony, které jsou znevýhodněny izolací od svých přirozených sousedů na opačné straně hranice a také okrajovou polohou území v rámci vlastních státních hranic. V rámci této části Iniciativy Společenství funguje tzv. Fond mikroprojektů, který slouží k realizaci nejmenších projektů zaměřených na posilování přeshraničních kontaktů obyvatel daných regionů (CRR ČR, 2012b). Rozpočet Interregu III tvořil téměř 2,3 % celkového rozpočtu politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro programovací období 2000-2006 (Perkmann, 2003).

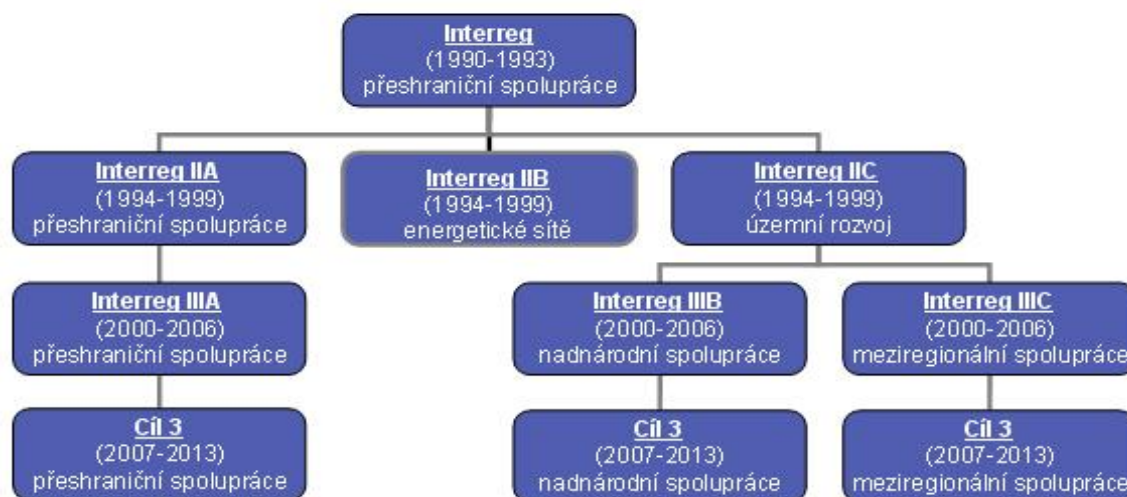
Tabulka č. 1: Vývoj objemu prostředků v Iniciativě Společenství Interreg

Iniciativa	Objem finančních prostředků (mil. EUR)	Podíl na prostředcích alokovaných pro Iniciativy Společenství (%)
Interreg (1990-1993)	1 075,00	20,30
Interreg II (1994-1999)	3 472,00	24,65
Interreg III (2000-2006)	5 382,39	46,75

Zdroj: Boháčková, Hrabánková, 2009, úprava vlastní

Z uvedené tabulky vyplývá, že přeshraniční spolupráci je v rámci Evropské unie přikládán stále větší význam. S tím souvisí stálý růst jak absolutního objemu finančních prostředků vymezených pro Iniciativu Interreg, tak i růst podílu těchto prostředků na celkové alokaci určené všem Iniciativám Společenství.

Obrázek č. 1: Schéma vývoje Iniciativy Interreg v jednotlivých programovacích obdobích

Zdroj: převzato z internetových stránek Cíle 3 Evropská územní spolupráce, 2012

2.1.3 Cíl 3: Evropská územní spolupráce

Pro programovací období 2007-2013 byl na základě zkušeností z Iniciativy Společenství Interreg vytvořen cíl, který na tuto iniciativu přímo navazuje, avšak prostředky alokované na Cíl 3 jsou dvojnásobně vyšší (Škoda, 2007). Tento cíl je rozdělen do tří úrovní

podporované spolupráce, a to na úroveň přeshraniční, nadnárodní a meziregionální a je zaměřen na harmonickou a vyváženou integraci území Evropské unie. (Wokoun a kol., 2011, s. 134).

Všechny tři oblasti podpory spolupráce jsou financovány z Evropského fondu regionálního rozvoje. Nejvyšší procento alokovaných prostředků jde právě na podporu přeshraniční spolupráce. Na tuto oblast připadá téměř 74 % všech finančních prostředků určených pro Cíl 3 - Evropská územní spolupráce (Euroregion Silesia, 2012a).

Přeshraniční spolupráce je v rámci tohoto cíle realizovaná na úrovni NUTS III podél vnějších i vnitřních hranic EU. *„Cílem je podpořit řešení společných problémů mezi sousedními regiony, jakými jsou rozvoj měst, venkova a pobřeží a rozvoj ekonomických vztahů a sítě malého a středního podnikání“* (Wokoun a kol., 2011, s. 134).

V tomto programovacím období přišla Evropská unie s možností použití nového nástroje přeshraniční spolupráce. Tím by měla být tzv. Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESUS). Tato seskupení by měla představovat novou možnost realizace přeshraniční spolupráce. Největší změna je spojena s právním postavením orgánů zapojených do přeshraniční spolupráce. ESUS umožňuje vznik regionálních a místních seskupení s právní subjektivitou. To by znamenalo, že mohou vznikat přeshraniční orgány bez toho, aby bylo potřeba předtím podepsat dohodu a ratifikovat ji národními parlamenty. Jedinou podmínkou by bylo, že by členské země musely dát souhlas s účastí členů ze svého území. Cílem tedy je: *„vytvořit evropský právní rámec pro vznik a fungování nástroje pro spolupráci na úrovni EU, který má právní subjektivitu a může jednat jménem svých členů, zejména regionálních a místních orgánů. Smyslem evropských seskupení pro územní spolupráci je usnadnit a podpořit přeshraniční, nadnárodní nebo meziregionální spolupráci mezi jeho členy za výhradním účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti“* (MMR, 2012). V tomto seskupení se tedy mohou sdružovat členové nacházející se na území minimálně dvou členských států Evropské unie a mohou jimi být jednotlivé státy, regionální a místní orgány a veřejnoprávní subjekty (MMR, 2012).

Tabulka č. 2: Alokace finančních prostředků pro EU na jednotlivé OP Cíle 3: Evropská územní spolupráce.

Operační program	Objem finančních prostředků (EUR)	Podíl na Cíli 3 (%)
OP Přeshraniční spolupráce	5 576 358 149	73,86
OP Mezuregionální spolupráce	392 002 991	20,95
OP Nadnárodní spolupráce	1 581 720 322	5,19
Cíl 3 - Evropská územní spolupráce	7 750 081 461	100

Zdroj: Euroregion Silesia, 2012

Z této tabulky vyplývá, že v rámci Cíle 3: Evropská územní spolupráce je největší důraz kladen na rozvoj přeshraniční spolupráce. Na tento operační program jsou vyčleněny téměř tři čtvrtiny celkový prostředků Cíle Evropská územní spolupráce.

Cíl 3: Evropská územní spolupráce se v programovacím období 2007-2013 ukázal natolik významným, že pro nadcházející období je navrhováno zachování tohoto cíle a zároveň zvýšení objemu finančních prostředků, které na něj budou alokovány. V rámci Cíle 2: Evropská územní spolupráce by mělo být zachováno rozdělení na spolupráci přeshraniční, nadnárodní a mezuregionální tak, jako tomu je v programovacím období 2007-2013 (Euroregion Silesia, 2012b).

3 Vymezení typů českého pohraničního prostoru

Rozdělení českého pohraničí na určité typy tohoto prostoru lze provést na základě mnoha různých kritérií. Tato kritéria můžeme rozdělit na obecně platná, mezi která patří například kritérium historicko-geografické, kulturně-geografické, ekonomicko-geografické, sociálně-geografické, dopravně-geografické, sídelní a správní, ekologické atd. Kategorizace na základě obecně platných kritérií, a to konkrétně na základě administrativního členění, je uvedena v podkapitole 3.2. Druhou kategorií jsou kritéria spojená s charakteristickými znaky pro pohraniční oblasti (Dokoupil, 2004). Jedním z nejdůležitějších znaků je existence hraničního efektu v tomto území a jeho vliv. Podle tohoto efektu může být tedy provedeno rozdělení typů pohraničí České republiky při otevřených, částečně otevřených a uzavřených hranicích.

3.1 Typy českého pohraničí ve spojení s vlivem příhraniční polohy

Tato podkapitola se věnuje rozdělení pohraničního prostoru České republiky na základě znaku charakteristického pro pohraničí, a to konkrétně na základě hraničního efektu a jeho vlivu na toto území. Zde je potřeba zdůraznit velký význam roku 1989, neboť se v tomto roce podstatně měnil charakter našich hranic a s tím je spojena také změna hraničních efektů působících na pohraničí České republiky, které jsou závislé právě na míře otevření či uzavření hranic (Dokoupil, 2004).

Kvůli odlišným možnostem kontaktů se sousedními zeměmi se vztahy „přes hranice“ utvářely v příhraničních regionech České republiky velmi nerovnoměrně. Až do roku 1989 byly kontakty se západním Německem a Rakouskem v podstatě nemožné, a tak různé formy spolupráce s těmito zeměmi začaly spontánně vznikat až na začátku devadesátých let. Kontakty s Polskem a bývalou NDR byly významně ovlivněny nejen byrokratismem státního socialismu, ale také celkově malým zájmem občanů (Zich, 2005, s. 4).

Při zkoumání pohraničních oblastí České republiky do konce osmdesátých let dochází (Dokoupil, 2004) ke konečnému rozdělení na typ bariérový a typ kontaktní. O bariérovém typu hovoříme v případě pohraničí s Bavorskem a Rakouskem, neboť do roku 1989 byly hranice se Spolkovou republikou Německo a s Rakouskem téměř uzavřené. Naopak u pohraničí s Polskem a Německou demokratickou republikou se jednalo o hranice částečně otevřené, a proto je tento typ pohraniční oblasti označen za typ kontaktní. V případě Slovenska nelze hovořit o žádném z typů pohraničí, jelikož hranice mezi Českou republikou a Slovenskem fakticky neexistovaly.

Po roce 1989 dochází k postupnému otevírání hranic a hranice lze hodnotit jako částečně otevřené až otevřené. Podle Dokoupila (2004) ale tento dualismus nestačí k přesnější typologii pohraničního prostoru, a proto využívá raději Martinezův model fungování přeshraničních vztahů. Na základě tohoto modelu dochází k závěru, že po roce 1989 můžeme rozdělit české pohraničí takto:

- 1) kooperační pohraničí: česko-bavorské, česko-saské a česko-polské;
- 2) integrační pohraničí: česko-slovenské;
- 3) koexistenční pohraničí: česko-rakouské.

V případě použití Martinezova modelu pro období před rokem 1989 pak dále dělí české pohraničí na odcizené - česko-bavorské a česko-rakouské, pohraničí koexistenčního typu - česko-polské a česko-východoněmecké a pohraničí typu integračního pro případ pohraničí česko-slovenského.

U Chromého (2000, dle Jeřábka, 2005) je velmi znatelný aspekt historické geografie. Jeho rozdělení typů českého pohraničí podle vlivu sousedního státu a propustnosti hranice je následující:

- 1) pohraničí s cizím státním útvarem (historicky život „vedle sebe“)
 - a. dosud existujícím: pohraničí s Bavorskem a Saskem,
 - b. již neexistujícím: pohraničí s Pruskem, třetí říší, resp. Německem 1871-1938,
- 2) pohraničí v rámci společného politického útvaru, se sousední administrativní jednotkou, např. zemí: s Rakouskem do roku 1867, s Rakouskem - Uherskem do roku 1918 a se Slovenskem do roku 1993,
- 3) pohraničí s novým státním útvarem:
 - a. sousedství „vedle sebe“ vystřídalo dosavadní soužití „spolu“: pohraničí s Rakouskem od roku 1918,
 - b. sousedství „vedle sebe“ bylo nahrazeno novou úrovní „vedle sebe“: pohraničí se Slovenskem od roku 1993.

3.2 Typy českého pohraničí na bázi správních struktur

Při rozdělování českého pohraničního prostoru na základě správních struktur je možné použít dvojího přístupu. Zaprvé je to dělení dle sousedních správních struktur podle sousedních států, tedy dělení podle vnějších správních struktur. V tomto případě je

rozděleno pohraničí České republiky na pohraničí česko-německé, česko-rakouské, česko-slovenské a česko-polské. Česko-německé pohraničí pak lze ještě dále rozdělit na česko-bavorské a česko-saské. Toto dělení má úzkou souvislost s dřívější existencí „železné opony“. Podobně, pokud bychom použili toto kulturně-správní kritérium i u dalších částí našich hranic, rozdělili bychom česko-polskou hranici na česko-hornoslezskou a česko-dolnoslezskou a hranici česko-rakouskou na česko-hornorakouskou a česko-dolnorakouskou (Jeřábek, 2005).

Kromě rozdělení na bázi vnějších správních struktur můžeme také použít rozdělení podle vnitřních správních struktur. Tato typologie pak vychází z dělení na základě vyšších územně samosprávných celků České republiky, tedy jejích krajů. Ze čtrnácti krajů České republiky spadá do pohraničního prostoru jedenáct. Jsou to kraje Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký, Moravskoslezský, Zlínský, Jihomoravský a Jihočeský. Zajímavostí může být, že i přesto, že kraj Vysočina není součástí pohraničního prostoru České republiky, je zařazen mezi výše zmiňované kraje při zapojení se do přeshraniční spolupráce a čerpání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie. Právě z důvodu možnosti čerpání dotací vznikly v České republice také statistické jednotky NUTS II. Dokoupil (2004) uvádí rozdělení pohraničí pomocí těchto statistických jednotek na pohraničí jihozápadní, severozápadní, severovýchodní a středomoravské, přičemž středomoravské dále dělí na ostravské a jihovýchodní. Celkově je území České republiky rozděleno na osm jednotek NUTS II, a to konkrétně: Praha, Střední Čechy, Severozápad, Severovýchod, Jihozápad, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko.

Kategorizace českého pohraničí z pohledu vlivu příhraniční polohy na tato území, která je uvedena v této kapitole, je v souladu s vývojem přeshraniční spolupráce České republiky v rámci Evropské unie. Například zařazení česko-polského pohraničí do oblasti s přeshraničním regionálním rozvojem, či do pohraničí kooperačního odpovídá tomu, že na přeshraniční spolupráci České republiky s Polskem bylo v předchozím programovacím období 2004-2006 alokováno 30 % veškerých prostředků určených pro přeshraniční spolupráci v rámci celé České republiky (Pileček, 2008). Což je největší alokace ze všech spoluprací České republiky, zůstaneme-li u dělení česko-německé spolupráce na Česko-Bavorsko a Česko-Sasko. Pokud bychom česko-německou spolupráci nerozdělili, pak bude jediná, na kterou bude alokováno více prostředků než na česko-polskou. Po sečtení

prostředků určených pro Česko-Sasko a Česko-Bavorsko vychází alokace z předchozího programovacího období 2004-2006 na 33 %.

4 Přeshraniční spolupráce v České republice

Vstup do Evropské unie a rozvoj přeshraniční spolupráce měl podle Strategie regionálního rozvoje ČR (MMR, 2006a, s. 73) přispět k odstranění bariér a rozvoji endogenního potenciálu příhraničních (periferních) oblastí České republiky. V České republice je v pozici příhraničních krajů jedenáct z celkových čtrnácti vyšších územně samosprávných celků. Do přeshraniční spolupráce je jich ovšem zařazeno dvanáct, a to včetně kraje Vysočina. Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polsko se týká pěti českých krajů, jsou jimi kraje: Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský. Některé z těchto krajů tvoří dvojí dotační území, což znamená, že je v nich realizovaná přeshraniční spolupráce se dvěma zeměmi. To platí pro kraj Liberecký, ve kterém je kromě česko-polské spolupráce realizována také spolupráce česko-saská a kraj Moravskoslezský, ve kterém dochází ke spojení dotačních území pro spolupráci České republiky s Polskem a se Slovenskem. Výzkumem toho, zda je větší počet dotačních území v rámci jednoho kraje výhodou pro daný kraj, se zabýval Pileček (2008). Podle jeho závěrů je překrývání dotačních území jasnou výhodou pro kraj, neboť zde dochází k vyšší koncentraci alokovaných prostředků z fondů Evropské unie.

4.1 Vývoj přeshraniční spolupráce v České republice

Přeshraniční spolupráce se v České republice začala vyvíjet na počátku devadesátých let. Nepochybně to bylo ovlivněno změnou politické situace a postupným otevíráním hranic po roce 1989. Postupně rostly snahy o její institucionalizaci. V roce 1991 vznikl na území České republiky první euroregion - Euroregion Nisa. Za jeden z nejvýznamnějších impulzů pro rozvoj spolupráce se sousedícími zeměmi však může být považováno využívání finančních prostředků z předvstupního programu Phare CBC (Poštolka, Branda, 2009). Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 přešla Česká republika z programu Phare CBC do programu Interreg IIIA, který umožňoval rozšíření přeshraniční spolupráce na větší území. O dotace mohly žádat všechny české kraje kromě Prahy a kraje Středočeského a nejednalo se jen o příhraniční okresy, jako tomu bylo v předchozím období. Další rozdíl spočíval v rozdělení česko-německého programu na dvě části - Česká republika - Bavorsko a Česká republika Sasko (Kolařík, Tomešová, 2011). Při porovnání alokovaných prostředků na jednotlivé programy v rámci Interreg IIIA docházíme k závěru, že nejvyšší alokace směřovala na program Česká republika - Polsko. Finanční prostředky na tento program tvořily 30 % veškerých prostředků určených programu Interreg IIIA v České republice pro programovací období 2004-2006 (Pileček, 2008).

Tabulka č. 3: Přehled alokovaných prostředků na jednotlivé programy Interreg III A v období 2004-2006

Program Interreg IIIA	Alokace prostředků ERDF 2004-2006 (Kč)	V %
ČR – Bavorsko	248 082 050	15,79
ČR – Polsko	465 950 925	29,66
ČR – Rakousko	317 314 250	20,20
ČR – Sasko	285 582 825	18,18
ČR – Slovensko	254 155 050	16,18
Celkem	1 571 085 100	100,00

Zdroj: Pileček, 2008

V rámci posilování přeshraničních kontaktů obyvatel a institucí poskytujících veřejné služby při realizaci nejmenších projektů byl v programovacím období 2004-2006 realizován Fond mikroprojektů, pro který bylo určeno více než 43 mil. eur, což je cca 78 % z prostředků z ERDF pro Interreg IIIA. Tento fond se týkal šesti euroregionů České republiky. Jedním z nich byl právě Euroregion Silesia (CRR ČR, 2012b). Využívání prostředků z Fondu mikroprojektů v jednotlivých programovacích obdobích v Euroregionu Silesia je analyzováno v následující páté kapitole.

V současném programovacím období 2007-2013 se navazuje na kladné zkušenosti s programem Interreg. Samotný program sice přestal existovat, ale vychází se z něj v Cíli 3: Evropská územní spolupráce. V rámci tohoto cíle, konkrétně v jeho části přeshraniční spolupráce, existuje pro Českou republiku pět operačních programů, které se nijak neliší oproti předcházejícímu období (Škoda, 2007).

4.2 Euroregion Silesia v kontextu přeshraniční spolupráce v ČR

Podle definice Evropské komise jsou euroregiony „*nadnárodním typem svazků či sdružením měst a obcí, jejichž cílem je podpora a realizace projektů odrážející všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami*“. Pro euroregiony existuje také označení „evropské laboratoře“ či „testovací laboratoře evropské integrace“ (Wolf, Hollederer, Brand, 2006). Právě vznik nadnárodních celků, které se nacházejí po dvou stranách členských zemí, považuje Evropská komise za jeden ze základních kamenů procesu evropské integrace.

V České republice vznikaly euroregiony od roku 1991 do poloviny roku 2002. V roce 2012 existuje v České republice třináct euroregionů, z nichž šest je součástí česko-polského pohraničí, a to konkrétně euroregiony Nisa, Glacencis, Praděd, Těšínské Slezsko, Beskydy a Silesia (CRR ČR, 2012c). Region Nisa je příkladem regionu, ve kterém dochází k překrývání dotačních území. Mimo spolupráce s Polskem se tohoto euroregionu týká také spolupráce se Saskem.

Tabulka č. 4: Euroregiony v České republice

Euroregion	Datum vzniku	Partnerský stát
NISA	21.12.1991	Polsko, Německo - Sasko
LABE	24.6.1992	Německo - Sasko
KRUŠNOHOŘÍ	18.12.1992	Německo - Sasko
EGRENSIS	3.2.1993	Německo - Sasko, Bavorsko
ŠUMAVA	20.9.1993	Německo - Bavorsko, Rakousko
GLACENSIS	5.12.1996	Polsko
PRADĚD	2.7.1997	Polsko
TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO	22.4.1998	Polsko
SILESIA	20.9.1998	Polsko
POMORAVÍ	23.6.1999	Rakousko, Slovensko
BESKYDY	9.6.2000	Slovensko, Polsko
BÍLÉ KARPATY	30.7.2000	Slovensko
SILVA NORTICA	28.5.2002	Rakousko

Zdroj: Poštolka, Branda, 2009

Euroregion Silesia

Tato bakalářská práce je zaměřena na analýzu vývoje přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia. Dříve než přejdeme k poslední páté kapitole, která obsahuje právě tuto analýzu, je třeba nastínit alespoň základní fakta o tomto euroregionu.

Euroregion Silesia oficiálně vznikl v roce 1998. Jak už název tohoto euroregionu napovídá, nachází se ve Slezsku v Moravskoslezském kraji České republiky a ve Slezském a Opolském vojvodství Polska. Toto území je dále rozčleněno mezi čtyři české okresy a čtyři

polské. Porovnáním Opolského vojvodství a Moravskoslezského kraje se zabýval například Riedel (2006). Ten dochází k závěru, že na základě porovnávaných ukazatelů (např. demografický potenciál - počet obyvatel, věková a vzdělanostní struktura apod.) mají tyto regiony podobný charakter a existuje mezi nimi jakási kompatibilita, což může představovat značnou výhodu pro rozvoj jejich spolupráce, a tím také rozvoj těchto území. V celkem sedmdesáti šesti obcích (57 českých) žije 778 tisíc obyvatel, z nichž téměř 64 % tvoří obyvatelé České republiky. Správní sídlo Euroregionu na české straně je v Opavě a na straně polské ve městě Racibórz (Euroregion Silesia, 2012c).

Tabulka č. 5: Statistické údaje Euroregionu Silesia

EUROREGION SILESIA	Česká část	Polská část	Celkem
Rozloha (km²)	1.240	1.500	2.740
Počet obyvatel (tis.)	496	282	778
Počet členských obcí	57	19	76
Přidružené členské organizace	Slezská univerzita v Opavě Hospodářská komora Opava Matice slezská Opava Místní akční skupina Opavsko		4
Okresy/powiaty	Opava, Bruntál - část, Nový Jičín - část, Ostrava- město - část	raciborski, głubczycki, wodzisławski - část, rybnicki - část	8
Kraje/vojvodství	Moravskoslezský	Slezské, Opolské	3
Správní sídlo	Opava	Racibórz	2

Zdroj: Euroregion Silesia, 2012

Společnými orgány Euroregionu Silesia jsou Prezidium - nejvyšší orgán tvořený pěti zástupci z české strany a pěti zástupci z polské strany, Předseda a Pracovní skupiny. Každá strana má pak ještě své samostatné orgány, kterými jsou Valná hromada, Rada, Revizní komise, Pracovní skupiny a Sekretariát. Právě Valná hromada jednotlivých stran volí své zástupce do Prezidia euroregionu (Euroregion Silesia, 2012d).

Euroregion Silesia je součástí Asociace evropských hraničních regionů (AEBR), která vznikla v roce 1971 a v současné době sdružuje více než 170 evropských hraničních území. Mezi její cíle patří zejména podporovat a koordinovat vzájemnou spolupráci regionů v rámci Evropy, propagovat výměnu zkušeností a informací s ohledem na zájmy v oblasti přeshraniční spolupráce a zastupovat tyto zájmy v jednání s institucemi států a nadnárodních organizací. Dále je Euroregion Silesia součástí Konzultativní rady euroregionů visegrádských zemí (Euroregion Silesia, 2012e). V neposlední řadě je potřeba také zmínit členství euroregionu v Asociaci euroregionů České republiky, která byla založena za účelem koordinovat a zefektivnit přeshraniční spolupráci v České republice (Stanovy Asociace Euroregionů České republiky).

5 Porovnání přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia v letech 1999-2011

Jak vyplývá z předchozích kapitol, přeshraniční spolupráce je významným nástrojem pro pomoc příhraničním regionům, aby snáze překonávaly problémy a nevýhody vyplývající z jejich periferní pozice v rámci vlastního státu. Význam přeshraniční spolupráce nejen v České republice, ale i v celé Evropské unii narůstá, což je patrné i z výrazného zvyšování objemu finančních prostředků, a to jak na přeshraniční spolupráci jako celek, kdy například na spolupráci ČR-PL bylo pro Českou republiku alokováno v programu Phare CBC v roce 1999 – 3 mil. EUR, v letech 2000-2003 ročně 5 mil. EUR, v programu Interreg IIIA pro období 2004-2006 celkem 16,5 mil. EUR a pro současné programovací období 2007-2013 už je to téměř 103,68 mil. EUR, tak i zvyšování podílu, který je určen pro realizaci projektů v rámci Fondu mikroprojektů (Euroregion Silesia, 2012).

V jednotlivých podkapitolách budou porovnávány ukazatele jako průměrné množství realizovaných projektů v daném období, jejich průměrná velikost a vývoj těchto ukazatelů v programech Phare CBC, Interreg IIIA a Cíl 3 - Evropská územní spolupráce. Součástí bude také komparace typů subjektů, které projekty v jednotlivých obdobích realizovaly.

5.1 Porovnání podmínek pro Fond mikroprojektů

Programy pro podporu přeshraniční spolupráce procházejí určitým vývojem. S tím souvisí i změny podmínek stanovených těmito programy. V průběhu času se měnila například hraniční výše podpory pro malé neinvestiční projekty realizované v rámci Fondu mikroprojektů. Při porovnání období 2004-2006 (Interreg IIIA) a 2007-2013 (Cíl 3 - Evropská územní spolupráce) zjišťujeme, že podpora přeshraniční spolupráce roste. Při přechodu z programu Interreg IIIA na Cíl 3 - Evropská územní spolupráce se zvýšila maximální možná dotace i podíl Fondu mikroprojektů na celkové alokaci pro přeshraniční spolupráci. Neroste jen výše maximálního grantu, ale zvyšuje se také hranice maximálních možných výdajů na projekt spadající do Fondu mikroprojektů. Z toho vyplývá, že podpora kooperace místních společenství a rozvoje veřejných služeb a mezilidských vztahů, na kterou je Fond mikroprojektů zaměřen především, neustále roste a je rovněž kladen důraz na podporu realizace finančně rozsáhlejších projektů s výraznějšími dopady na rozvoj přeshraniční spolupráce.

Tabulka č. 6: Porovnání podmínek pro Fond mikroprojektů

	Interreg IIIIA 2004-2006	Cíl 3 2007-2013
Podíl FMP z celého programu	15,0 %	20,0 %
Minimální výše dotace EU	2 000 EUR	2 000 EUR
Maximální výše dotace EU	20 000 EUR	30 000 EUR
Maximální výše dotace EU v %	75 %	85 %
Maximální výdaje projektu	40 000 EUR	60 000 EUR
Odpovědnost za administraci FMP v ER Silesia	česká / polská strana	česká strana

Zdroj: Euroregion Silesia, 2012, úprava vlastní

Dalším rozdílem mezi těmito dvěma obdobími je odpovědnost za administraci projektů v euroregionu. V současném programovacím období 2007-2013 již není odpovědnost dělena mezi českou a polskou stranu, ale je plně na české straně. Operační program Česká republika - Polsko je jediným, kde je odpovědnost přenesena na Českou republiku. U ostatních operačních programů nese odpovědnost za administraci vždy jeden z našich sousedů (Euroregion Silesia, 2012f). To, že odpovědnost není dělena mezi partnery přeshraniční spolupráce, ale je vždy jen na jedné ze stran, je označováno za tzv. princip vedoucího partnera (lead partner princip). Ten byl vytvořen pro programovací období 2007-2013 za účelem prohloubení přeshraniční spolupráce, a to například tím, že pro schválení projektu musí dojít k splnění minimálně dvou ze čtyř následujících podmínek:

1. společná příprava projektu,
2. společná realizace projektu,
3. společný personál projektu,
4. společné financování projektu.

Princip vedoucího partnera je založen na jasně určené struktuře projektového partnerství, tedy stanovení vedoucího (hlavního) partnera z jednoho státu a jednoho či více partnerů ze sousedícího státu. V rámci tohoto principu jsou jasně rozděleny a definovány úkoly pro jednotlivé partnery, stejně jako odpovědnost za přípravu, realizaci, financování a kontrolu aktivit projektu. Rozdělení úkolů je dáno partnerskou smlouvou uzavřenou všemi partnery. Tento princip vede ke zvýšení požadavků na komunikaci mezi stranami, ale souvisí s tím také prodloužení doby potřebné pro realizaci projektů (Cíl 3, CZ-PL, 2012).

Pokud porovnáme výše uvedená období s obdobím předvstupním (1999-2003), tedy programem Phare CBC, zjistíme, že přechod z předvstupního programu na Interreg IIIA

znamenal růst podílu Fondu mikroprojektů (v období 1999-2003 Společného fondu malých projektů) na celkových prostředcích pro přeshraniční spolupráci. V roce 1999 tvořil tento podíl 13 %. Jediný rok srovnatelný se současným obdobím je rok 2000, kdy byl podíl Společného fondu malých projektů na celkové alokaci 20 %. V tomto roce byly stejně jako v současném programovacím období 2007-2013 financovány také investiční projekty. Od roku 2001 do roku 2003 se Společný fond malých projektů podílel na prostředcích pro přeshraniční spolupráci deseti procenty (Euroregion Silesia, 2012).

5.2 Vývoj přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia v letech 1999 až 2011

Tato podkapitola se zabývá porovnáním vybraných ukazatelů v jednotlivých obdobích. Jako ukazatele byly vybrány velikost a počet realizovaných projektů. Tyto ukazatele můžeme nalézt například také u Pilečka (2008), Kolaříka a Tomešové (2011) a dalších, kteří se zabývali analýzou přeshraniční spolupráce ve vybraných euroregionech či krajích. Mimo jiné těchto indikátorů metodicky využilo i Ministerstvo financí České republiky v jedné z případových studií (2012b). Protože se v programovacích obdobích lišily maximální možné míry dotací i celkový objem prostředků alokovaných na přeshraniční spolupráci České republiky s Polskem z Evropského fondu regionálního rozvoje, byly v této práci využity regresní analýzy pro zjištění závislosti či nezávislosti vybraných ukazatelů na změnách těchto podmínek.

V následující tabulce je program Phare CBC rozdělen do jednotlivých let, neboť v těchto letech se lišila výše prostředků z ERDF pro přeshraniční spolupráci České republiky s Polskem.

Tabulka č. 7: Výše prostředků z ERDF na přeshraniční spolupráci ČR-PL

Rok	Výše alokace (mil. EUR)
Phare 1999	3
Phare 2000	5
Phare 2001	5
Phare 2002	5
Phare 2003	5
INTERREG 2004-2006	16,5
CÍL 3 2007-2013	103,68

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

Tabulka č. 7 ukazuje, jak postupně rostl objem finančních prostředků určený pro česko-polskou spolupráci. Nízké hodnoty u předvstupního programu Phare CBC od roku 1999 po 2003 jsou dány tím, že Česká republika v té době ještě nebyla členem Evropské unie. Naopak vysoká hodnota u současného programovacího období 2007-2013 je důkazem růstu významnosti přeshraniční spolupráce v Evropské unii.

Tabulka č. 8: Velikost realizovaných projektů v Euroregionu Silesia

Rok	Velikost projektů (mil. EUR)
Phare 1999	0,112
Phare 2000	0,118
Phare 2001	0,110
Phare 2002	0,143
Phare 2003	0,095
INTERREG 2004-2006	0,534
CÍL 3 2007-2011	1,520

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

V tabulce č. 8 jsou uvedeny velikosti realizovaných projektů v Euroregionu Silesia pro jednotlivá programovací období. Protože bude následovat regresní analýza závislosti velikosti projektů na objemu finančních prostředků alokovaných z ERDF, jsou projekty rozděleny v rámci programu Phare CBC do jednotlivých let, stejně jako tomu bylo v případě tabulky č. 7. Pro současné programovací období 2007-2013 jsou použita data o velikostech projektů do září roku 2011.

Tabulka č. 9: Regresní analýza - Závislost velikosti projektů na objemu alokovaných finančních prostředků

Regresní statistika	
Násobné R	0,983409006
Hodnota spolehlivosti R	0,967093274
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,960511929
Chyba stř. hodnoty	104979,47
Pozorování	7

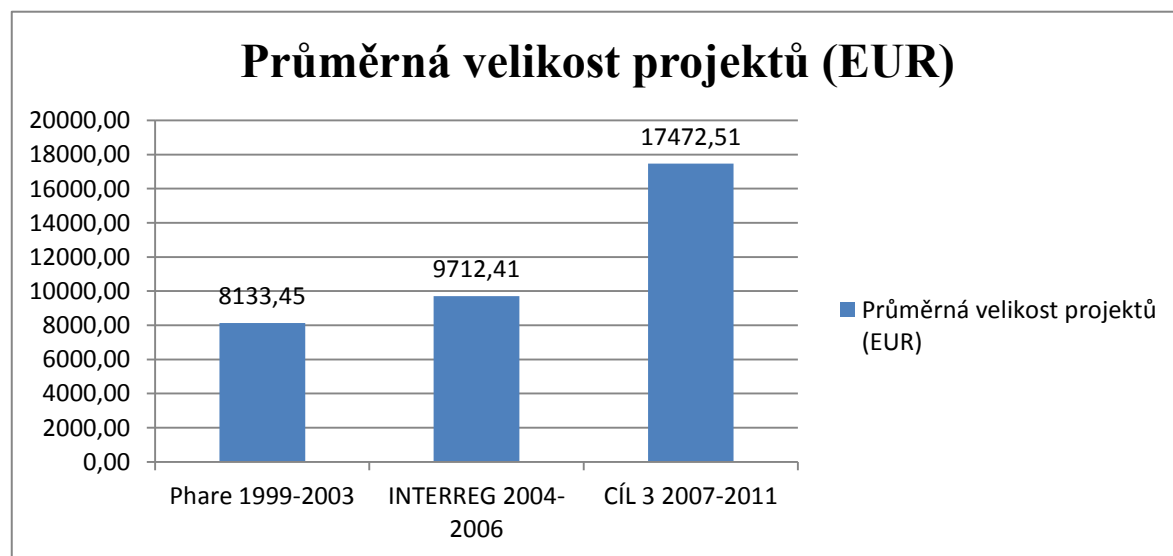
Zdroj: Euroregion Silesia, zpracování vlastní

Při provedení regresní analýzy závislosti velikosti realizovaných projektů na objemu alokovaných finančních prostředků z ERDF je možné vyvodit závěr, že mezi těmito dvěma hodnotami existuje vysoká závislost. Dle koeficientu determinace můžeme konstatovat, že

růst velikosti realizovaných projektů je téměř z 97 % závislý za růstu objemu finančních prostředků alokovaných z EU. Podle výsledků regresní analýzy tedy můžeme říci, že existuje vysoká přímá závislost velikosti projektů na objemu prostředků. Celkový F-test i jednotlivé t-testy označily sledované veličiny za významné.

Z tabulky č. 8 vyplývá, že v období Phare 1999-2003 byly realizovány projekty o větší celkové velikosti než v období následujícím, to je způsobeno délkou trvání těchto dvou období a tím také celkovým počtem realizovaných projektů. Z tohoto důvodu byla vypočítána průměrná velikost projektů v jednotlivých sledovaných obdobích. Výsledky znázorňuje graf č. 1.

Graf č. 1: Vývoj průměrné velikosti projektů

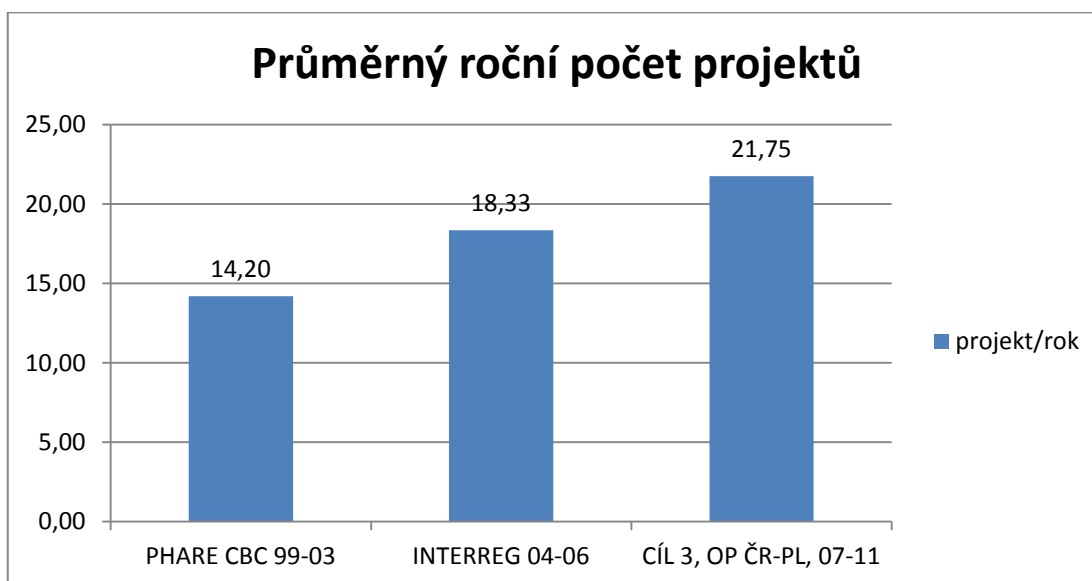

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

Jak vyplývá z uvedeného grafu, v rámci přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia jsou realizovány stále větší projekty.

Jako další ukazatel pro analýzu vývoje přeshraniční spolupráce České republiky s Polskem v Euroregionu Silesia byl vybrán počet realizovaných projektů v jednotlivých programovacích obdobích. Vývoj tohoto ukazatele znázorňuje následující graf. Protože se jednotlivá programovací období lišila svou délkou, jsou hodnoty přepočítány na průměrný roční počet projektů.

Graf č. 2: Vývoj průměrného ročního počtu realizovaných projektů

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

Jak vyplývá z grafu č. 2, roční průměrný počet realizovaných projektů stále narůstá. I přesto, že současné programovací období 2007-2013 ještě neskončilo, je průměrný počet realizovaných projektů v tomto období vyšší než u období předcházejících.

V souvislosti s rostoucí tendencí počtu realizovaných projektů byla opět provedena regresní analýza závislosti tohoto počtu na objemu finančních prostředků z ERDF. Pro tento výpočet je opět program Phare CBC rozdělen do jednotlivých let z důvodu odlišných výší dotací z EU.

Tabulka č. 10: Počet realizovaných projektů v jednotlivých obdobích

Rok	Počet projektů
Phare 1999	32
Phare 2000	12
Phare 2001	9
Phare 2002	10
Phare 2003	8
INTERREG 2004-2006	55
CÍL 3 2007-2011	87

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

Tabulka č. 11: Regresní analýza - Závislost počtu projektů na objemu alokovaných finančních prostředků

Regresní statistika	
Násobné R	0,870723341
Hodnota spolehlivosti R	0,758159136
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,709790963
Chyba stř. hodnoty	16,34835476
Pozorování	7

Zdroj: Euroregion Silesia, zpracování vlastní

Podobně jako v předchozím případě prokázala regresní analýza závislost počtu realizovaných projektů na výši alokovaných prostředků z ERDF. Dle koeficientu determinace je ovšem míra této závislosti značně nižší, a to 75 %. Jak celkový F-test, tak jednotlivé t-testy opět označily sledované ukazatele za významné.

Vzhledem k tomu, že v průběhu jednotlivých období docházelo ke změnám hranic maximální možné procentuální výše dotace, byla v této práci dále provedena regresní analýza pro zjištění, zda existuje závislost počtu realizovaných projektů právě na maximální možné výši dotace. Výsledky této analýzy znázorňuje tabulka č. 13.

Tabulka č. 12: Maximální možná výše dotace EU (%)

Rok	Maximální výše dotace %
Phare 1999	75
Phare 2000	75
Phare 2001	90
Phare 2002	90
Phare 2003	90
INTERREG 2004-2006	75
CÍL 3 2007-2013	85

Zdroj: Euroregion Silesia, úprava vlastní

Tabulka č. 13: Regresní analýza - Závislost počtu realizovaných projektů na maximální možné procentuální výši dotace

Regresní statistika	
Násobné R	0,289571189
Hodnota spolehlivosti R	0,083851474
Nastavená hodnota spolehlivosti R	-0,099378232
Chyba stř. hodnoty	31,81941231
Pozorování	7

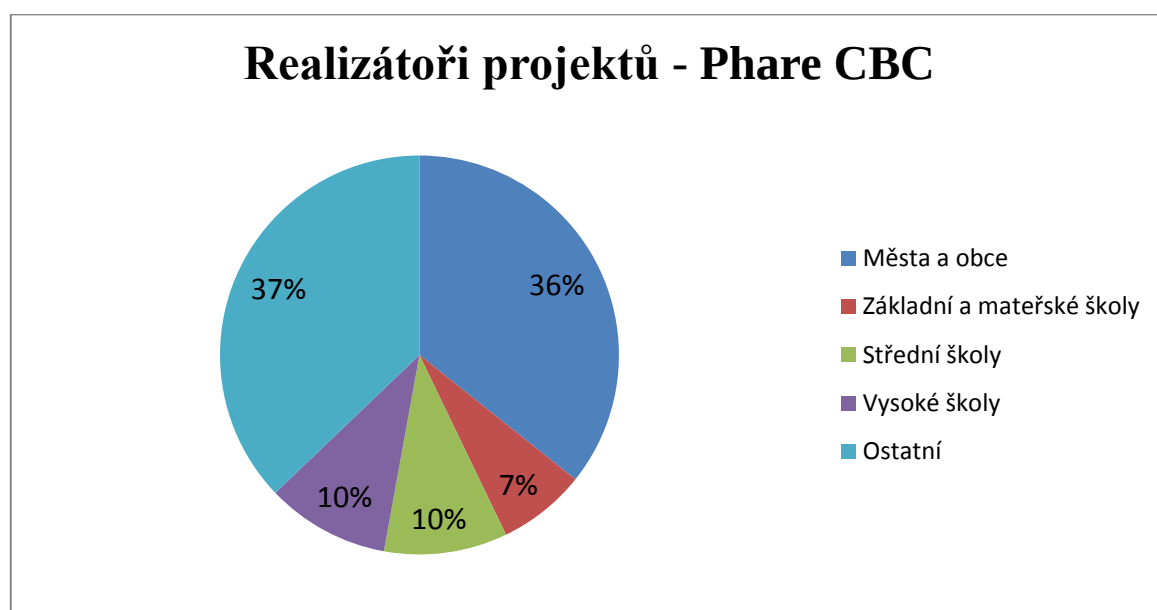
Zdroj: Euroregion Silesia, zpracování vlastní

Z tabulky č. 13 jasně vyplývá, že neexistuje závislost počtu realizovaných projektů na maximální možné procentuální výši dotace Evropské unie. Nejen že hodnota koeficientu je příliš nízká, ale zároveň i F-test a t-testy označily sledované ukazatele za nevýznamné. Na základě těchto výsledků je tedy možné říci, že realizátoři projektů nejsou ovlivněni výší možné dotace EU.

Subjekty realizující projekty

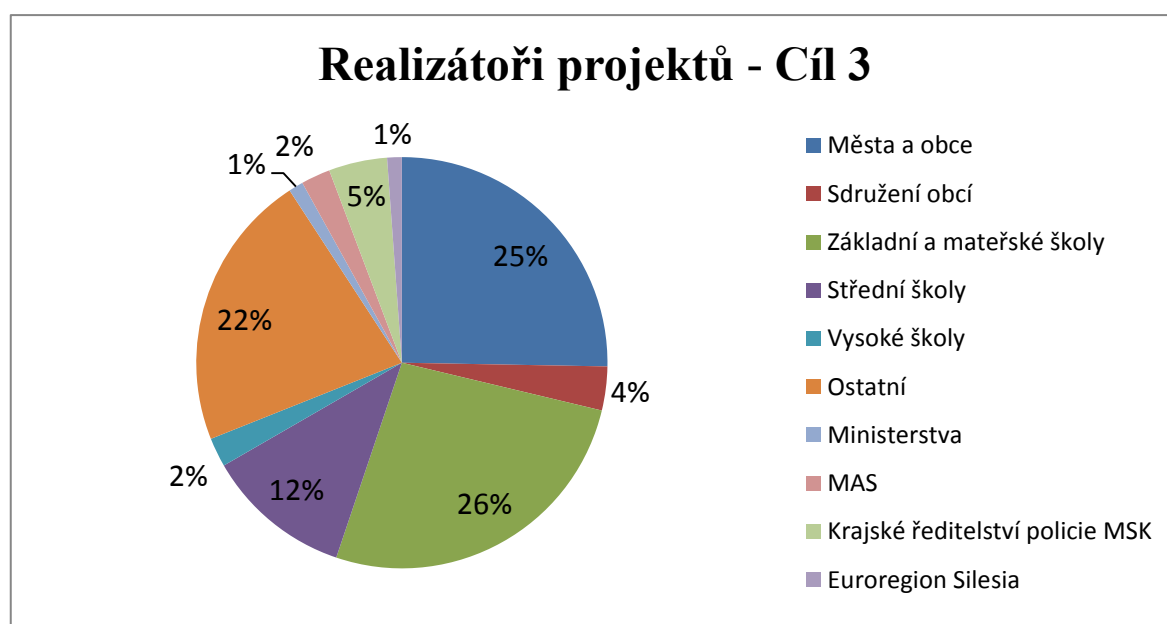
Mezi předvstupním obdobím 1999-2003, zkráceným programovacím obdobím 2004-2006 a první polovinou programovacího období 2007-2013 jsou rozdíly nejen ve velikosti a počtu realizovaných projektů, ale také ve struktuře subjektů, které tyto projekty realizují. V jednotlivých programech můžeme pozorovat rozšiřování typů realizátorů projektů, a to i přesto, že se ve sledovaných obdobích neměnilo v metodikách vymezení subjektů. V prvních dvou zmiňovaných obdobích je struktura realizátorů přibližně stejná, naproti tomu v současném programovacím období 2007-2013 se zapojuje podstatně více subjektů, které v předchozích obdobích žádné projekty nerealizovaly.

Graf č. 3: Subjekty realizující projekty v rámci programu Phare CBC

Zdroj: Euroregion Silesia, 2012, úprava vlastní

Graf č. 4: Subjekty realizující projekty v rámci Cíle 3

Zdroj: Euroregion Silesia, 2012, úprava vlastní

Pro všechna tři období je charakteristické, že města a obce jsou do realizace projektů zapojeny nejvíce, nebo se o první místo dělí se skupinou nazvanou Ostatní. Do této skupiny spadají občanská sdružení, dobrovolná odborná, kulturní a sportovní sdružení apod. V předvstupním období a prvním zkráceném období realizovalo více než 30 %

projektů měst a obcí statutární město Opava, v současném období 2007-2013 nedosahuje 30 % žádné z měst, nejvíce projektů realizovalo město Vítkov, a to 26 %.

Protože struktura realizátorů v rámci programu Phare CBC a Interreg IIIA je velmi podobná, jsou zde uvedeny pouze grafy programu Phare CBC a Cíle 3. Zde je vidět velký nárůst nových typů subjektů, které realizují projekty. Jako příklad nových subjektů můžeme uvést svazy obcí nebo místní akční skupiny. Jedním z rozdílů mezi současným programovacím obdobím 2007-2013 a předchozími dvěma obdobími, který ovlivňuje rozšíření spektra realizátorů projektů, je zvýšený důraz na zásadu partnerství. Evropský hospodářský a sociální výbor uvádí, že je potřeba zaměřit se v souladu s touto zásadou na podporu konkrétních projektů subjektů občanské společnosti - např. mikroprojektů (EHSV, 2012). Jak je uvedeno v Metodice pro přípravu programových dokumentů pro období 2007-2013, na tvorbě programových dokumentů se mají v souladu s uvedenou zásadou podílet regionální, místní, městské a další veřejné orgány, ale také hospodářští a sociální partneři. V rámci této zásady se také klade důraz na informovanost společnosti o daném operačním programu, což je spojeno s propagací pomocí informačních nástrojů – web, média, informační materiály, dále organizaci veřejných projednávání, workshopů, konferencí atd. (MMR, 2006b).

Z grafů a tabulek uvedených v této kapitole vyplývá rostoucí tendence zapojení vybraného euroregionu do přeshraniční spolupráce České republiky s Polskem. Tento fakt je výsledkem především zvyšujícího se významu přeshraniční spolupráce v rámci strukturální politiky Evropské unie, tedy především růstem prostředků alokovaných z Evropského fondu regionálního rozvoje na podporu této spolupráce. Zřetelný rozdíl mezi výší prostředků v období Phare CBC a Interreg IIIA je způsoben tím, že v období fungování iniciativy Interreg IIIA už byla Česká republika členem EU, zatímco program Phare CBC byl pouze programem předvstupním.

Závěr

Bakalářská práce „Analýza přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika v Euroregionu Silesia v období 1999-2011“ měla za cíl porovnání zapojení Euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika v jednotlivých programovacích obdobích, respektive předvstupní období, první zkrácené programové období 2004-2006 a polovina programového období 2007-2013, a to z hlediska objemu finančních prostředků, počtu a velikosti projektů, a určení rozdílů v rámci jmenovaných období. Hlavní část této analýzy byla zaměřena na porovnání využívání prostředků z Fondu malých projektů, respektive Fondu mikroprojektů, v programech Phare CBC, Interreg IIIA a v Cíli 3 - Evropská územní spolupráce.

Teoretická analýza obsažená v této práci potvrzuje významnost podpory kooperace regionů, které spolu sousedí přes státní hranici. Z první kapitoly, která je věnována především vymezení příhraničních regionů a jejich problémům, se kterými se potýkají kvůli své okrajové poloze, vyplývá, že příhraniční regiony jsou v pozici periferie v rámci vlastního státu. Tato území jsou od center většinou vzdálena natolik, že nemůže docházet k tak silnému přenosu impulzů, který by byl potřebný pro rozvoj těchto území. Navíc působením hranic vznikají různé druhy hraničních efektů, z nichž některé mohou podporovat polarizaci pohraničí vůči ostatním regionům, což opět vede ke zpomalení rozvoje území.

Cíl práce, kterým bylo porovnání zapojení Euroregionu Silesia do přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika v jednotlivých programovacích obdobích, respektive předvstupní období, první zkrácené programové období 2004-2006 a polovina programového období 2007-2013, a to z hlediska objemu finančních prostředků, počtu a velikosti projektů, a určení rozdílů v rámci jmenovaných období, byl v práci naplněn. Z provedených analýz v Euroregionu Silesia vyplývá, že jeho zapojení do přeshraniční spolupráce neustále narůstá. Jak prokázaly provedené regresní analýzy, růst počtu realizovaných projektů a také jejich velikosti je úzce spojen s růstem objemu prostředků, které na podporu přeshraniční spolupráce vynakládá Evropská unie. Výrazné zvýšení finančních prostředků z EU, a tím také růst množství a velikosti realizovaných projektů při přechodu z programu Phare CBC do Interreg IIIA, je způsoben vstupem České republiky do Evropské unie, kdy jako člen EU měla Česká republika možnost čerpat více finančních prostředků než jako stát nečlenský.

Tato prokázaná přímá úměra mezi objemem finančních prostředků určených na podporu přeshraniční spolupráce a množstvím či velikostí realizovaných projektů je však spojena také s rizikem toho, že by za stejných podmínek pro získání dotace jednotlivými žadateli na straně jedné, a postupným zvyšováním celkové alokace podpory na straně druhé, mohlo docházet k tzv. efektu pasti subvencí (tj. dlouhodobý návyk konečných příjemců na dotační prostředky) (Pělucha, Valentová, Říhová, 2011). Proto se kromě finančních prostředků také budou zvyšovat nároky na míru přeshraniční spolupráce v jednotlivých projektech, a to tím, že bude potřeba splnit minimálně 3 ze 4 stanovených kritérií (společná příprava, společná realizace, společný personál, společné financování) namísto současných dvou. Dalším rozdílem bude snížení podpory z ERDF ze současných 85% na 75% (Evropská komise, 2011). Zvýšením míry spolufinancování realizovaných projektů se bude zvyšovat i odpovědnost realizátorů projektů za naplánované výsledky.

Neroste pouze výše finančních prostředků vynakládaných na realizaci projektů, ale významně se rozšiřuje také spektrum subjektů, které dané projekty realizují. Největší rozdíl sledujeme v případě subjektů realizujících projekty mezi současným programovacím obdobím 2007-2013 a předcházejícími obdobími. V současném programovacím období se do realizace projektů připojily nové subjekty (např. svazy obcí, místní akční skupiny). Tento rozdíl souvisí se zvýšením důrazu na zásadu strukturální politiky EU, a to zásadu partnerství. Ve spojení s touto zásadou se klade význam také na vysokou informovanost společnosti o daných operačních programech, což přispívá ke zvýšení zapojení subjektů do realizace projektů a zároveň na podporu konkrétních subjektů při samotné realizaci.

Uvedené závěry jsou v souladu s předchozími kapitolami, které popisují vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě. Evropská unie považuje přeshraniční spolupráci za nástroj, který má vést ke snižování disparit mezi pohraničním územím a ostatními regiony státu. Během vývoje přeshraniční spolupráce v Evropě, respektive v Evropské unii, nedochází pouze k navyšování finančních prostředků směřovaných podpoře této kooperace, ale také k hledání nových možností pro zlepšování právního postavení a vzniku nových struktur přeshraniční spolupráce. Při zohlednění integračních snah Evropské unie lze předpokládat, že význam přeshraniční spolupráce poroste i nadále.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura:

1. AYKAC, A. (1994): Transborder Regionalisation: An Analysis of Transborder Cooperation Structures in eastern Europe within the Context of European Integration and Decentralisation towards Regional and local Governments. Sindelfingen: Libertas, 1994
2. BERRY, B. J. L. (1969): A Synthesis of Formal and Functional Regions Using a General Field theory of Spatial Behaviour', in B. J. L. Berry and D. F. Marble (eds) Spatial Analysis, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, pp. 419–8.
3. BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): Teorie regionálního rozvoje, Nástin, kritika, implikace, 2. vydání, Praha: Karolinum, 2011, 342 s
4. BOHÁČKOVÁ I., HRABÁNKOVÁ M. (2009): Strukturální politika Evropské unie, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009
5. BRANDA, P. (2009): Euroregiony v České republice - komparativní analýza, Současná Evropa [cit. 2012-3-17], roč. 14, č. 1, 2009, 123 s.
6. DOGOT, C. (2011): Eastern European Frontier and Cross-Border Cooperation, Eurolimes 11 (Spring 2011): pp. 206-209
7. DOKOUPIL J. (2001): Přeshraniční spolupráce jako součást regionálního rozvoje česko-bavorského pohraničí, Geografie - Sborník ČGS, 106, č. 4, Praha 2001, s. 270-279
8. DOKOUPIL J., (2004): Teoretická východiska, in JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL J., HAVÍČEK T. a kolektiv (2004): České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?, 1. vydání, Praha: Akademie věd České republiky, 2004, 296 s.
9. Dolez, B. (1996) 'Le protocole additionnel à la convention cadre européenne sur la coopération transfrontalière des collectivités ou autorités territoriales', Revue Générale de Droit Internationale Public 100 (4): 1005–22
10. GUALINI, E. (2003): Cross-border Governance: Inventing Regions in a Transnational Multi-level Polity, Journal of Theoretical Politics, 2003, pp. 43-52
11. HAGGET, P. (1975): Geography a Modern Synthesis, Harper Internat. Edition, London: Harper Internat. Edition, 1975
12. HAMPL M. a kol. (2001): Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie, Praha: DemoArt, 2001, 328 s.

13. HAVLÍČEK T., (2004): Teorie vymezení pohraničí, in JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL J., HAVÍČEK T. a kolektiv (2004): České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?, 1. vydání, Praha: Akademie věd České republiky, 2004, 296 s.
14. CHROMÝ, P. (2000): Historickogeografické aspekty vymezování pohraničí jako součást geografické analýzy, Geografie - Sborník ČGS, 105, č. 1, 2000, s. 63-76
15. CHROMÝ, P., JANŮ, H. (2003): Regional identity, activation of territorial communities and the potential of the development of peripheral regions. Acta Universitatis Carolinae– Geographica, 2003, č. 1, s. 05–117
16. JANČÁK, V., CHROMÝ, P., MARADA, M., HAVLÍČEK, T., VONDRÁČKOVÁ, P. (2010): Sociální kapitál jako faktor rozvoje periferních oblastí: analýza vybraných složek sociálního kapitálu v typově odlišných periferiích Česka. Geografie, 115, č. 2, s. 207–222.
17. JEŘÁBEK, M. (2005): Typologie českého pohraničí – na pozadí teoretických přístupů a reálné situace, in ZICH F. a kol. (2005): Přeshraniční vlivy působící na místní společenství pohraničí České republiky, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2005
18. KOLAŘÍK, P., TOMEŠOVÁ, J. (2011): Analýza projektů Iniciativy Společenství Interreg III A v rámci česko-slovenské přeshraniční spolupráce, Regionální studia, 2011, číslo 2, str. 41-57
19. KOLEKTIV AUTORŮ (2008): Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 455 s.
20. LEZZI, M. (1994): Raumordnungspolitik in europäischen Grenzregionen zwischen Konkurrenz und Zusammenarbeit. Untersuchungen an der EG-Aussengrenze Deutschland-Schweiz, In Wirtschaft geographie und Raumplanung, Zurich: Universitat Zurich, 252 s.
21. MAIER, J. (1990): Staatsgrenzen und ihre Einfluss auf Raumstrukturen und Verhaltensmuster. Arbeitsmaterial fur Raumordnung und Raumplanung, Universitat Bayreuth, 1990, 249 s.
22. MIRWALDT, K., McMASTER, I., BACHTLER, J. (2010): The Concept of Macro-Regions: Practice and Prospects, 2010, 20 s.
23. PERKMANN, M. (2003): Cross-border regions in Europe - Significance and drivers of regional cross-border co-operation, European urban and regional studies, 2003, pp. 153-172

24. PERKMANN, M. (2007): Policy Entrepreneurship and Multi-Level Governance: A Comparative Study of European Cross-Border Regions, *Environment and Planning C: Government and Policy*, 2007, Vol. 25, No. 6, pp. 861-879
25. PĚLUCHA, M., VALENTOVÁ, Š., ŘÍHOVÁ, G (2011): Podmínky a kontext realizace iniciativy Jessica v regionálním rozvoji ČR v období 2007-2013, *Regionální studia*, 2011, číslo 1, str. 55-66
26. PILEČEK, J. (2008): Porovnání krajů Česka z hlediska realizace programu Interreg IIIA na jejich území, *Regionální studia*, 2008, číslo 2 str. 38-44
27. POŠTOLKA, V., BRANDA, P. (2009), Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa, *Regionální studia*, 2009, roč. 4, č. 1, s. 2-11
28. RIEDEL, R. (2006): Sytuacja społeczno-gospodarcza Śląska Opolskiego i Opawskiego na tle polityki spójności Unii Europejskiej, in BORÁK, M. a kol. (2006): Śląsk Opolski i Opawski w Unii Europejskiej, *Postsocjalistyczny bagaz i unijne realia*, Opole: 2006
29. SCHAMP, E. W. (1995): Die Bildung neuergrenzüberschreitender Regionen im östlichen Mitteleuropa – eine Einführung, in G. Gruber, H. Lamping, W. Lutz and E. W. Schamp (eds) *Neuegrenzüberschreitende Regionen im östlichen Mitteleuropa*, Frankfurt/M.: Selbstverlag Institut für Wirtschafts- und Sozialgeografie der J.-W.-Goethe Universität, pp. 1–18.
30. SMETKOWSKI, M., GORZELAK, G., KOZAK, M., OLECHNICKA, A., PLOSAJ, A., WOJNAR, K. (2011): *The European Metropolies and Thei Regions: From Economic Landscapes To Metropolitan Networks*, Warszawa: SCHOLAR, 2011
31. ŠKODA, J. (2007): Přeshraniční spolupráce, *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 10, č. 1, 2007, s. 21-26
32. TAGIL, S. (2000): Regions in Europe – a historical perspective, in Hans-Åke Persson & Inge Eriksson (eds.), (2000): *Border Regions in Comparison*, 2000, 85 s.
33. WOKOUN, R. (2008): *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*, Praha: Linde, 2008
34. WOKOUN, R., MATES, P., KADEŘÁBKOVÁ, J. et al. (2011): *Základy regionálních věd a veřejné správy*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 474 s.
35. WOLF, U., HOLLEDERER, A., BRAND, H. (2006): Cross-border cooperation in Europe: What are Euroregions?, *Gesundheitswesen*, roč. 68, č. 11, 2006 Nov, s. 667-673

36. ZICH, F. a kol. (2005): Přeshraniční vlivy působící na místní společenství pohraničí České republiky, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2005

Použité dokumenty:

1. Asociace Euroregionů ČR: Stanovy asociace Euroregionů České republiky
2. Asociace evropských hraničních regionů (2008a): Public Consultation on the Future of the EU Cohesion Policy, citace 6. 4. 2012, dostupné online:
http://www.aebr.eu/files/publications/Association_of_European_Border_RegionsEN.pdf
3. Asociace evropských hraničních regionů (2008b): Cooperation between European Border Regions: Review and Perspectives. 1. Aufl age. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft . 133 s., in 16. POŠTOLKA, V., BRANDA, P. (2009), Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa, Regionální studia [online], 2009, roč. 4, č. 1, s. 2-11, citace 14. 2. 2012, dostupné online:
http://regionalni-studia.cz/images/2009-1/01_2009_01.pdf
4. Asociace evropských hraničních regionů, Rada Evropy (1997): Practical Guide to Cross-border Cooperation, in PERKMANN, M. (2003): CROSS-BORDER REGIONS IN EUROPE - SIGNIFICANCE AND DRIVERS OF REGIONAL CROSS-BORDER CO-OPERATION, European urban and regional studies, citace 25. 3. 2012, dostupné online:
<http://eur.sagepub.com/content/10/2/153.full.pdf+html>
5. Evropský hospodářský a sociální výbor (2012): Stanovisko EHSV k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zvláštních ustanoveních týkajících se podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj pro cíl Evropská územní spolupráce COM(2011) 611 final – 2011/0273 (COD)
6. Evropská komise (2011): Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zvláštních ustanoveních týkajících se podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj pro cíl Evropská územní spolupráce, citace 22.8.2012, dostupné online:
<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=6123704c-3ac0-4c75-a539-83af8d40e675>
7. FRIDRICH, L., MARKVART, J. (2005): Potentials for Polycentric Development in Europe-Czech Republic, citace 24. 4. 2012, dostupné online:

- http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Events/ESPON2006Seminars/ECPTransnationalSeminars/Compiling1/compiling1_annex.pdf
8. Ministerstvo financí České republiky (2012b): Případová studie – Příhraniční region Sumaria, citace 2. 7. 2012, dostupné online:
www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/PRIPADOVA_STUDIE_SUMARIA.doc
 9. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2006a): Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013
 10. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2006b): Metodika pro přípravu programových dokumentů pro období 2007-2013, citace 2. 7. 2012, dostupné online:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/d1/d16288fd-c7b2-4109-ad11-1597638f28ac.pdf>
 11. Rada Evropy (1972): 1. Europäisches Symposium der Grenzregionen, Die Zusammenarbeit europäischer Grenzgebiete, in PERKMANN, M. (2003): CROSS-BORDER REGIONS IN EUROPE - SIGNIFICANCE AND DRIVERS OF REGIONAL CROSS-BORDER CO-OPERATION, European urban and regional studies, citace 25. 3. 2012, dostupné online:
<http://eur.sagepub.com/content/10/2/153.full.pdf+html>
 12. Rada Evropy (1980): Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány, série evropských úmluv č. 106 (Madridská úmluva), citace 15. 2. 2012, dostupné online:
<http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>
 13. Rada Evropy (1995): Evropská charta hraničních a přeshraničních regionů, citace 2. 3. 2012, dostupné online:
<http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/a1dc8b478976c2e5802566d7004d532f?OpenDocument>
 14. Rada Evropy (2000): Handbood on Transfrontier Co-operation for Local and Regional Auththorities in Europe, vol. 3, citace 4. 5. 2012, dostupné online:
<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1160404&SecMode=1&DocId=1343066&Usage=2>
 15. Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Použité internetové zdroje:

1. Centrum pro regionální rozvoj ČR (2012a): Cíl 3 – Evropská územní spolupráce: Historie, citace 9. 2. 2012, dostupné online:
<http://www.cil3.cz/historie.htm>
2. Centrum pro regionální rozvoj ČR (2012b): Interreg III A: Fond mikroprojektů, citace 9. 2. 2012, dostupné online:
http://www.interreg3a.cz/index.php?cmd=page&type=1&id=50&lang=cs&parent_id=31
3. Centrum pro regionální rozvoj ČR (2012c): Cíl 3 – Evropská územní spolupráce: Euroregiony, citace 11. 2. 2012, dostupné online:
<http://www.cil3.cz/euroregiony.htm>
4. Cíl 3, CZ-PL (2012): Princip vedoucího partnera, citace 2. 7. 2012, dostupné online:
<http://www.cz-pl.eu/princip-vedouciho-partnera.html>
5. Český statistický úřad (2012): Statistická ročenka Moravskoslezského kraje 2011, citace 2. 4. 2012, dostupné online:
http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/801011-11-r_2011-04
6. Euroregion Silesia (2012a): Cíl 3 – Evropská územní spolupráce, citace 15. 3. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2
7. Euroregion Silesia (2012b): Evropská územní spolupráce – součást kohezní politiky EU, citace 15. 3. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu
8. Euroregion Silesia (2012c): Statistické údaje o Euroregionu Silesia, citace 16. 4. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-statistika
9. Euroregion Silesia (2012d): Organizační struktura, citace 16. 4. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-organizacni-struktura

10. Euroregion Silesia (2012e): Činnost euroregionu: Spolupráce, citace 16. 4. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=cinnost-spoluprace
11. Euroregion Silesia (2012f): Fond mikroprojektů Euroregionu Silesia, citace 16. 4. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-fond-mikroprojektu
12. Euroregion Silesia (2012g): Cíl 2 v období 2014-2020, citace 13. 7. 2012, dostupné online:
http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu
13. Evropská komise (2012): Financial assistance: Phare, citace 17. 3. 2012, dostupné online:
http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financialassistance/phare/programmes_types_en.htm
14. Ministerstvo financí ČR (2012a): Ukončené programy: Phare, citace 17. 3. 2012, dostupné online:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_phare.html
15. Ministerstvo pro místní rozvoj (2012): Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESUS), citace 16. 3. 2012, dostupné online:
<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Evropska-seskupeni-pro-uzemni-spolupraci>

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Vývoj objemu prostředků v Iniciativě Společenství Interreg	17
Tabulka č. 2: Alokace finančních prostředků pro EU na jednotlivé OP Cíle 3: Evropská územní spolupráce.	19
Tabulka č. 3: Přehled alokovaných prostředků na jednotlivé programy Interreg III A v období 2004-2006	25
Tabulka č. 4: Euroregiony v České republice	26
Tabulka č. 5: Statistické údaje Euroregionu Silesia	27
Tabulka č. 6: Porovnání podmínek pro Fond mikroprojektů.....	30

Tabulka č. 7: Výše prostředků z ERDF na přeshraniční spolupráci ČR-PL.....	31
Tabulka č. 8: Velikost realizovaných projektů v Euroregionu Silesia	32
Tabulka č. 9: Regresní analýza - Závislost velikosti projektů na objemu alokovaných finančních prostředků	32
Tabulka č. 10: Počet realizovaných projektů v jednotlivých obdobích.....	34
Tabulka č. 11: Regresní analýza - Závislost počtu projektů na objemu alokovaných finančních prostředků	35
Tabulka č. 12: Maximální možná výše dotace EU (%)	35
Tabulka č. 13: Regresní analýza - Závislost počtu realizovaných projektů na maximální možné procentuální výši dotace.....	36

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj průměrné velikosti projektů.....	33
Graf č. 2: Vývoj průměrného ročního počtu realizovaných projektů	34
Graf č. 3: Subjekty realizující projekty v rámci programu Phare CBC	37
Graf č. 4: Subjekty realizující projekty v rámci Cíle 3	37

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Schéma vývoje Iniciativy Interreg v jednotlivých programovacích obdobích	17
--	----